

Молода Україна

журнал українського демократичного молоді

РІК ВИДАННЯ ХХIII

ЖОВТЕНЬ — 1973 — OCTOBER

ч. 216

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Канаді:

B. Yaremchenko,
28 Frontenac Rd.
London, Ontario

Leo. Lupul
P. O. Box # 203
Niagara on the Lake, Ont.

Victor Zwetkow
6465 — 43 Ave., Apt. 1
Montreal 410, Que.

В США:

Головний представник
Alex Konowal,
811 S. Roosevelt Ave.,
Arlington Heights, Ill. 60005

Iw. Ivahnenko,
72 Feather Bed Ln.
Hopewell, N. J., 08525

Iw. Hryntko,
416 Maple Ave.
Philadelphia, Pa., 19116

L. Jemetz,
2941 Amboy Road,
Warners, N. Y., 13164

W. Ponomarenko,
5802 Vandalia Ave. S. W.
Cleveland, Ohio, 44144

У Зах. Німеччині:

Mychajlo Ihnatenko,
2. Hamburg — Wandsbek,
Lesserstr. — 225
West Germany

В Англії:

A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11, — England

В Австралії:

S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

Листування з редакцією та
адміністрацією просимо
слати на адресу:

МОЛОДА УКРАЇНА
Box 40, Postal Station "M"
Toronto, Ontario, Canada
M6S 4T2

МОЛОДА УКРАЇНА

MOLODA UKRAINA

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Central Committee
of the Ukrainian Democratic Youth
Association.

In USA — Association of American
Youth of Ukrainian Descent.

President: G. KRYWOLAP

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

Річна передплата — 12 чисел

У С.Ш.А., у Канаді і в Україні ----- 6.00 доларів
Ціна одного примірника: 60 центів

В Австралії ----- 4.00 дол. (австрал.)
Ціна одного примірника: 40 центів

В Англії і Німеччині ----- 4.00 дол. (америк.)
Ціна одного примірника: 40 центів (америк.)

В усіх інших країнах Європи ----- 3.00 дол. (америк.)
Ціна одного примірника: 30 центів (америк.)

В усіх країнах Південної Америки ----- 2.50 дол. (америк.)
Ціна одного примірника: 25 центів (америк.)

Зазначене число після прізвища передплатника означає останнє число журнала, за яке заплачено передплату.

За зміну адреси просимо присилати поштові значки або інтернаціональні купони (International coupon) на суму 25 канадських центів.

Редакція не приймає матеріалів без підпису автора і застерігає за собою право скрочувати статті і правити мову, рукописів не повертає.

Статті, підписані прізвищем або ініціалами автора, не завжди відповідають поглядам редакції.

У ЦЮМОУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: П. Осадчук, Г. Гордасевич, Л. Клименко, С. Руданський, Т. Коломієць — Поезії. Митр. М. Овчаренко — Математика, як одна з підстав для віри в Бога. Д. Нітченко — Поет журби і сміху. М. Лазорський — Козачча криниця. Нова наукова праця Василя Чапленка. А. Юриняк — "Сук справи". З одумівського життя і праці. О. Сандул — Мандрівка Юного ОДУМ-у. Ол. Пошиванюк — Зустріч ОДУМ-у США і Канади. Про Полтаву і Полтавщину. В. Ліщина — Інтерв'ю з М. Балдецькою. Сторінка Юн. ОДУМ-у. Історичний календар.

Дорога біля Echo Lake, Бейсвіл, Онтаріо, Канада.

Фото Міністерства Індустрії і Туризму

Петро ОСАДЧУК

СМЕРТЬ ПОЕТА

I я знов живий
Світ оглядую,
Смерти першої
Не пригадую.
С. Руданський

Вмирав поет, залюблений у світ,
Вмирав поет, задивлений у море,
І ялтинського квітня первоцвіт
Рахманно глибинів у журнім зорі.
Він добре зінав, що серцем відпалав,
Але вдивлявся

пожадно

в світ навколошній,

Перед яким

i сам не впав навколішки

Й свому народу падати не давав.
Поет вмирав на тапчані дощатому,
Вмирав у зліднях знаний лікар міста,
І горло-пісню чорними лещатами
Холера —

Як сатрап —

стискала міцно.

Він дослухався співів з далини —
Жадав спізнати, поки серце трісне,
Чи варто помирать перед весни,
Чи з нових весен зліне рідна пісня.
Поет помер — принишк співучий світ,
Поет помер — на морі хвиля вмовкла
В ту мить

життя його,

мале, як співомовка

Розпочало Вкраїною

великий свій похід.

Галина ГОРДАСЕВИЧ

З ЦИКЛЮ "КОЛЬОРИ"

**

На сіру скатерть, на тарілку чорну
Поклали яблуко червоно-боке.

I все довкола стало зовсім іншим,
Засяяло, всміхнулось, заіскрилось.

I сірий колір став не просто сірим,
А став сріблястим і рожевуватим
I ніжним-ніжним, як туман ранковий.

I чорний колір став не просто чорним,
А став глибоким, тихим і таємним,
Немов одвічна загадка буття.

Отак не раз бувас і в житті:
Якась одна надія здатна все
Змінити, освітити, повернути
Новою, ще не баченою грани...

**

В небес блідий ультрамарин
Так гарно вписується листя в'яле,
І перламутрові разки хмарин
Пливуть, пливуть кудись помалу

О, барви ці яскраві, соковиті, —
І золото, і пурпур, і багрець!
Чому ж так журно шепче вітер,
Що скоро всій красі кінець?

Він, мабуть, досі не помітив:
Брунатно-сизі та рясні,
Малі бруньки укрили віти —
Гінці прийдешньої весни.

Леся КЛИМЕНКО

ЖУРАВЛІ

...бо краще хай хоч присниться
вільний ключ журавлів у високому
чистому небі.

Галина Гордасевич

Хто — журавля,
Хто — синицю,
Хто — жар-птицю —
Тільки б впіймати!
Тільки б тримати!
А хто — вільний ключ
у високому чистому небі,
I більше не треба!
Довгі ключі. Журавлині.
Перекреслють небо осіннє

дужими крилами,
Тихо курличуть про щось своє,
незрозуміле,

Мов прощаються з милими.

Журавлі відлітають...

Якось тужно,

Якось тривожно,

Кров бухкає в скроні.

Журавлі відлітають.

Журавлів ловити не можна,

Не можна затиснути їх у долоні.

Журавлі відлітають...

А колись прилітали,

Весну несучи з собою,

Я одного впіймала

I назвала тобою.

Гадала — приколишу його ласкою;

Сподівалася: вічно буде

Моєю журавлиною казкою,

Не відомою людям.

Думала приручити,

Та не мала сили,

Думала полюбити —

I сама відпустила.

Бо журавлям не личить полоненими бути,

Бо журавлям стелі не треба.

Тільки — крила розкuti,

Тільки — небо.

"Поезія" 1969

Митр. М. ОВЧАРЕНКО

МАТЕМАТИКА ЯК ОДНА З ПІДСТАВ ДЛЯ ВІРИ В БОГА

Що таке математика?

Щоб дати вичерпну відповідь на це питання, треба написати велику наукову працю. Рамки цієї статті дозволяють тільки на дуже загальне визначення математики.

Слово "математика" — грецьке і означає — пізнання, знання, наука.

Математика — це наука про властивості і закони величин.

Математика поділяється на чисту і прикладну. Чиста математика має справу з абстрактними величинами та їх відношеннями, а прикладна — застосовує закони та властивості абстрактних величин до пояснення певних явищ природи.

Ми не будемо тут розглядати філософські питання щодо математики (формалізм, інтуїціонізм), бо висвітлити ці питання в декількох реченах неможливо.

**

Математика притаманна тільки розумові, свідомості. Ні одна тварина не має математичних здібностей.

Не можна думати, що математика — це тільки різні обрахунки матеріальних об'єктів, матеріальних явищ. Математика виходить за межі матеріального світу. Навіть авторитетний для матеріалістів (бо ж видання Академії Наук ССР) журнал "Природа". Москва. 1964, ч. 1 на ст. 12 пише: "Сучасна математика має своїм предметом не тільки кількісні відносини і просторові форми дійсного світу, але й виниклі на їх основі абстракції вищих ступенів, що не мають прообразів в матеріальному світі" (Підкр. М. О.).

Це сильне свідоцтво самих матеріалістів, що математику не можна вклсти в рамки матерії, не можна виводити з матерії.

Математика — абстракція, думка. Цього не заперчують і атеїсти. ("Наука и религия". Москва. 1969, ч. 10, ст. 8).

Математику бачимо абсолютно у всьому: у всіх науках і взагалі у всьому в природі.

Тільки завдяки математиці можлива будова всіх машин (в тому числі й кібернетичних), апаратів, великих споруд та ін.

Математика має величезне значення не тільки для техніки, а й для всієї науки в цілому.

Радянський академік С. Л. Соболєв пише: "Єднання наук сприяє математизація науки. Математичні методи стають не тільки методами, які використовуються в механіці, фізиці, але загальними методами для всієї науки в цілому. Властивості нових хемічних з'єднань все більше й більше точно передрікаються за допомогою математичних метод... Математичні методи застосовуються і в лінгвістиці. Ставає можливим автоматичний переклад з однієї мови на іншу..."

Математика в сучасній науці є основною методою, що дозволяє відбудовувати картину цілого по елементарних законах, і зв'язком між елементами цього цілого; вона допомагає впевнено шукати якісно нове, невідоме, для того, щоб піднести на новий ступінь" ("Техника—молодежі". Москва, 1961, ч. 9, ст. 10).

Тут же на стор. 16 інший радянський академік М. Б. Мітін пише: "Дальші успіхи науки в значній мірі будуть залежати від досліджень в ділянці математики. Роля математики небувало зросла в науці. Методи математичної аналізи мусять отримувати і отримують широке застосування в біології, в медицині, а також в суспільних науках, в політичній економії, в соціології, в соціальній статистиці і т. д."

Як бачимо, математика просякає всю науку.

Чи є математика витвір людини, розуму людини?

Ні, бо математика існує поза людиною. Науково встановлено, що всі матеріальні об'єкти, починаючи від найменших відомих нам елементарних частинок і до грандіозного космосу, побудовані за математичними законами. Всіх вчених дивує величезне значення математики для розуміння, для опису фізичних явищ. Знаменно — за кожним фізичним явищем криється математика, тобто абстракція, думка. Всі закономірності матеріального світу висловлюються мовою математичних формул. В матеріальному світі існує і діє надзвичайно багато різних сил в мікросвіті (світ елементарних частинок), в макросвіті (світ звичайних нам величин) і в мегасвіті (світ гіганських величин, як сонце, зірки, галактики). Всі ці сили висловлюються мовою математики. І всі вони координовані; відціля — гармонія. А це ж — математика!

Там, де не можна конкретно уявити — діє математика. Особливо це бачимо в мікросвіті і мегасвіті. Наведемо декілька прикладів, і то з матеріалістичної преси.

"Знаніе — Сила". Москва. 1969, ч. 11 на стор. 30 пише: "В квантовій механіці взагалі почали зникати конкретні фізичні образи, якими фізика маніпулювала багато десятиліть. Нові теорії вже неможливо пояснити елементарно. Щоб їх зrozуміти, доводиться користуватися витонченим математичним апаратом, з глибин якого надзвичайно важко витягнути чіткий фізичний зміс".

Щодо мегасвіту:

Соняшна система побудована за надзвичайно складними математичними розрахунками. (Хто досить добре ознайомлений з цим питанням, той знає, в чому ця складність).

Тільки при такому розташуванні небесних тіл, яке є, можлива певна стабільність Соняшної системи.

Астроном проф. І. Поле говорить: "Не зважаючи на наше далеко ще не повне знання механізму Соняшної системи, ми з багатьох причин переконуємося, що вона побудована по-мистецькому і цілеспрямовано за пляном у вищій мірі мудrosti".

Матеріалісти пишуть: "Ми повинні бути вдячні природі за те, що вона "розумно" встановила скорість термоядерних процесів на Сонці... Природа "дуже передбачливо" (?! М. О.) поставила серйозні перепони на шляху самовільної термоядерної синтези, бо інакше життя, якби й виникло, то давно вже загинуло б" ("Знаніе — Сила". Москва. 1972, ч. 7, стор. 10). Тобто, як надзвичайно точно розраховані фізичні процеси, щоб було можливим життя на Землі.

Зірки на небі розташовані не безладно, не хаотично, а цілком закономірно. Це пишуть і вчені з матеріалістичним світоглядом ("Природа". Москва. 1964, ч. 11, ст. 94).

Матеріалістичний щорічник "Наука и человечество". Москва. 1970 пише: "Академік Е. К. Харладзе говорить: "Вся безліч зірок, що ми бачимо оком і в телескопи, хоч і здається на перший погляд безладно розсіяними в просторі, в дійсності складають струнку едину систему" (стор. 287). "Важливою властивістю Галактики є її підсистемна будова. Іншими словами, Галактика складається з підсистем різного зіркового населення, складу і різної форми, що входять одна в одну, тобто взаємно просякають... Важливо, що підсистеми Галактики мають не тільки різне зіркове населення, але в них панують і різні просторові скорості руху об'єктів, а головне, населення кожної підсистеми має свій шлях розвитку, до певної міри незалежний і відмінний від інших... Це дуже важлива характеристика". (Стор. 299-301). "Одну з глибоких таємниць галактичної астрономії являє собою спіральна (логаритмічна) структура" (стор. 301). А логаритмічна спіраль — це математика.

Вчених дивує — чому наша Галактика давнім-давно не розвалилася? ("Знаніе — Сила". Москва. 1966, ч. 7, стор. 17-18).

Доктор фіз.-мат. наук проф. Н. Козирев (матеріаліст) пише:

"Є в природі таємниці, на порозі яких зупиняється в здивуванні не перше покоління вчених. Ось і я, багато років вивчаючи космічні тіла, не перестаю дивуватися: як збереглись, вижили ці згустки матерії в світі, де постійно збільшується ентропія, хаос... Матерія повинна давно розподілитися по всесвіту рівномірно — часу для цього в світі, що існує вічно, цілком "достатньо". Зовсім незрозуміло, чому існує сам всесвіт, що складається зі згустків матерії, силових полів і порівняно порожнього простору... *Що ж перешкоджає перетворенню світу в нудну, однomanітну пустиню?* (Підкр. М. О.). На жаль, наука не дас відповіді і ми тяжко переживаємо її безсиля в основному питанні космології" ("Техника — молодежі". Москва. 1968, ч. 12, стор. 16).

Значить, існують точні, надзвичайно складні

(що неприступні сучасній науці) математичні розрахунки будови і розвитку всесвіту.

Майже всі науковці на світі (в їх числі і науковці з матеріалістичним світоглядом) визнають, що увесь відомий нам всесвіт мав початок, і то, порівнюючи, не так давно (десять або трохи більше мільярдів років тому). Він тоді скучувався в математичній точці (як думають вчені), а математична точка — це нуль, ніщо, бо вона не має ніяких розмірів. Стався вибух і матерія почала поширюватися, утворюючи різні матеріальні об'єкти. Це утворення почалося за суворо математичними законами.

Чому закони природи утворювалися (бо ж їх не було раніше вибуху) саме такі, щоб матерія не тільки рухалася, а й *розвивалася*? Чому всі вони висловлюються мовою математики? Відкіля кожен матеріальний об'єкт має саме такі властивості, які дають йому можливість *розвиватися*? І то за суворо математичними законами.

Що знаменно: нема зайвих об'єктів, всюди доцільність, всюди приладнованість, тобто абсолютно все *розраховано*.

Навіть матеріалісти пишуть:

1) Проф. Я. Смородинський: "Трудно зрозуміти взаємні зв'язки в світі елементарних частинок. Але все більш змінюються певність, що в цьому світі *нема зайвих частин*". ("Наука и жизнь". Москва, 1968, ч. 6, стор. 23. Підкр. М. О.).

2) "Ні одна речовина, створена природою, не залишається без застосувань. Все частіше виявляється, що самі, немов би, на перший погляд нікчемні речовини стають неодмінно потрібними для техніки". (Журнал "Знаніе — Сила". Москва, 1969, ч. 8, стор. 4). (А техніка потрібна, щоб людина виконувала своє призначення: панування над усім матеріальним, як говорить Біблія—1 кн. Мойсея 1, 28).

3) "Все ураховане, передбачене природою" ("Техника — молодежі". Москва, 1967, ч. 5, стор. 35).

4) "В природі все зважене, все приладноване, як на добром кораблі, що йде в дальнє плавання" ("Наука и жизнь". Москва, 1967, ч. 1, стор. 101).

Іншими словами кажучи — все в матеріальному світі запрограмоване, а запрограмування можливе тільки за математичними законами.

Особливо приладнованість, запрограмування (тобто, точні математичні розрахунки) ми бачимо, розглядаючи життя. Наведемо декілька прикладів.

Основна властивість будь-якої форми життя — це упорядкованість, система, а упорядкованість, система — це математика.

Життя дуже складне. В склад його входить величезна кількість різних частинок матерії. Відомо, що чим більше елементів входить в будь-яку динамічну систему, тим досконаліша повинна бути її часово-просторова організація. Але цього мало: треба, щоб ця організація ще й *спрямовано* розвивалася. Це можливе тільки при точних математичних розрахунках.

Гени, хромозоми, клітини, кров, органи чуття і т. д. і т. п. — все це системи, які побудовані за точними математичними законами.

Ось, наприклад, молекули ДНК (в клітинах). Атеїсти пишуть: "Варт тільки задуматися над тим, що вся різноманітність форм життя, звички, інстинкти залежать від особливостей чергування одних і тих же чотирьох нуклеотидів (певних хемічних з'єднань. Прим. М. О.) в спіральних ланцюжках молекул ДНК, — варт задуматися над цим, щоб зрозуміти, які глибокі, які всесильні і як невичерпні в своїх творчих можливостях, закони природи". ("Наука и религия". Москва. 1971, ч. 5, стор. 57).

Тут ясно видно математику: це — різне комбінування.

Тут же, до речі, скажемо, що намагання атеїстів пояснювати все тільки матеріалістично приводить їх в суперечливість з матеріалістичною ж науковою, яка говорить, що "всі відомі нам фізичні закони є відносні, історичні, локальні, обмежені" В. И. Свидерский, А. С. Кармин. "Конечное и бесконечное", видання Академії Наук ССР. Москва, 1966, стор. 113).

Матеріалістичний журнал "Наука и жизнь". Москва. 1971, ч. 11 на стор. 93 пише: "Красиві, правильні обриси листків, якими природа наділила рослини, як правило, описуються простими й витонченими математичними формулами".

Матеріалістичний журнал "Знание — Сила". Москва. 1963, ч. 5 на стор. 39-41 пише: "В крові людини безперебійно циркулює коло 25 трильоніз ізольованих мікролябораторій, в яких йдуть найскладніші реакції... Весь цей величезний апарат працює чітко, злагоджено і ритмічно... В одному куб. міліметрі крові є біля 5 мільйонів еритроцитів і на кожні 714 еритроцитів — лейкоцити, є ще тромбоцити, три сектильона (це — величезна кількість. Ми рахуємо: мільйон, мільярд або більйон, трильйон, квінтальйон, сектильйон і т. д. Прим. М. О.) білкових мицелл (колоїдні речовини) і мікрорапліни жиру... Коли б рух частинок крові не був упорядкований, то п'ять мільйонів еритроцитів ніяк не змогли б вміститися в куб. мм... Математика стверджує, що тільки в тому випадкові, коли рух еритроцитів абсолютно упорядкований..., тільки тоді п'ять мільйонів еритроцитів зможуть вміститися в куб. мм. Таким чином кров — не хаос, а система. при чому система струнка і точна (підкр. М. О.).

"Комаха богомол (*mantis religiosa*) — це дійсна рахункова машина, яка діє швидко і безпомилково". Це пишуть матеріалісти ("Наука и жизнь". Москва. 1963, ч. 2, стор. 107). Вони ж пишуть: "Зовсім недавно виявилося, що один з різновидів піщаної блохи, не зважаючи на дрібні розміри, за висловом одного дослідника, виконує "неймовірно складні математичні розрахунки". ("Знання та праця". Київ, 1963, ч. 1, стор. 9).

Вченими виявлено, що людський мозок може мати **210.000.000.000** різних станів. Науковець матеріаліст Данін з приводу цього пише: "Це, маєть, найбільше число, що взагалі має сенс, бо число Еддингтона — число всіх елементарних

частинок у Всесвіті — тільки 10^{106} " ("Техника — молодежі". Москва. 1968, ч. 3, стор. 16).

Сам мозок займає порівняно дуже малий об'єм. Щоб він зміг мати так неуявимо багато різних станів, він повинен бути збудований за точними математичними розрахунками.

Матеріаліст А. Григоренко в своїй статті "Алгебра пропорцій", що вміщена в журналі "Знання та праця". Київ. 1969, ч. 7 на стор. 6—8 пише: "Із незбагненого числа сніжинок аж ніяк не можна знайти двох подібних. Тут ми зустрічаємося з прикладом *надзвичайної винахідливості природи*, бачимо її *одвічне прагнення* безконечно видозмінювати, зберігаючи при цьому одну й ту ж, ніби заздалегідь "закодовану" схему — правильний рівносторонній шестикутник. Цей класичний приклад поворотної *симетрії* може бути ілюстрацією того, як талановито і вибагливо здатна "геометризувати" природа, притримуючи у всьому порядок і красу". Так. Саме красу. Бо якраз вона найтісніше пов'язана із симетрією" (стор. 6). "Про архітектурні здібності бджіл Дарвін говорив, що "далі цього ступеня досконалості в архітектурі природній добір не міг вести, тому що стільники бджіл, як ми в змозі судити, абсолютно досконалі з точки зору економії праці і воску" (стор. 7). І Григоренко запитує: "Дивно: звідки ж такі математичні здібності у бджіл?" (Стор. 8). І тут же на стор. 8 він пише: "Прагнучи урізноманітнити все існуюче, природа в своїй творчій лябораторії створила і різні види симетрії". (Підкр. М. О.).

Читаючи статтю А. Григоренка, дістаємо враження, що природа — це щось дуже розумне, творче, винахідливе, талановите, має прагнення, любить красу, досконало володіє математикою.

Але як можливе все це, коли за матеріалістичною ж науковою "Природа сама по собі нерозумна і нездібна до цілеспрямованих дій... Природа сліпа, нерозумна і нічого не визначає наперед... В явищах життя, в природі нема ніякого визначення наперед чи цілеспрямованості... Все живе, крім людини, нездібне до цілеспрямованого самоствердження, бо для цього потрібна свідомість" ("Наука и религия". Москва. 1968, ч. 3, стор. 10-11).

Це ж пише й інший антирелігійний журнал: "Природа взагалі не ставить і не може ставити перед собою ніяких цілей" ("Людина і світ". Київ. 1970, ч. 5, стор. 21).

Але ж ми маємо незаперечливі факти її доцільності і цілеспрямованості.

Та й самі матеріалісти навчають, що матерія розвивається від простого до складного, від нижчого до вищого. Значить ціль є: — досягти найскладнішого, найвищого стану.

І навіть цей же антирелігійний журнал "Наука и религия". Москва. 1971, ч. 5 на стор. 51 пише: "Що дивує нас при знайомстві з будовою живого організму? Насамперед — його доцільність".

А от ще вислови матеріалістів:

"Рібосома складена з двох нерівних частин. А оскільки все в природі має свій сенс (підкр. М. О.), то така нерівномірність повинна бути особ-

ливістю принциповою" ("Наука и жизнь". Москва. 1970, ч. 12, стор. 38).

"Факти дивної доцільності та погодженості в природі оточують нас буквально на кожному кроці... У великому і малому — всюди наочно видна чудова доцільність" ("Знаніе — Сила". Москва. 1964, ч. 9, стор. 49).

Вище були наведені ще цитати з матеріалістичної преси, що "все ураховане, передбачене природою", "в природі все зважене, все приладноване, як на добром кораблі, що йде в дальне плавання".

Чому така суперечливість у матеріалістів?

А тому, що матеріалізм не може пов'язати фактів доцільності і цілеспрямованості з нерозумінням самої природи (матерії).

Християнство ж ясно говорить, що матерія сама по собі нерозумна і нездібна до цілеспрямованих дій, але Вищий Розум — Бог, створивши матерію, запрограмував абсолютно все в матеріальному світі. Таким чином, все передбачене, все чудово розраховане. Тому то ми й бачимо математику в матеріальному світі абсолютно у всьому. Декілька прикладів було наведено, але їх можна навести ще безліч, бо ж абсолютно все в матеріальному світі розраховане, запрограмоване.

Вважаємо потрібним дати цікаве висловлювання відомого американського фізика Ф. Дайсона, що надруковане в матеріалістичному журналі "Знаніе — Сила". Москва. 1972, ч. 6 на стор. 26-29).

Ф. Дайсон пише, що чим більше вивчається Всесвіт, тим більше дивною стає сталість Все-світу. Якби не було певних "затримок" (як каже Ф. Дайсон) космічного порядку, то наш Всесвіт енергетично вже виродився б. Ці "затримки" здаються випадковими, але тільки завдяки ним існує Всесвіт в теперішньому вигляді та житті. Кожні 100 мільйонів років Землі загрожував би гравітаційний розпад. Дайсон перераховує ці "затримки" і пише: "Наші далекі предки були б спалені і поховані у всесвітньому колапсі". Далі він пише: "Людству дуже пощастило з різними енергетичними запасами". Особливо цікаве його висловлювання, яке навмисно підкреслюємо: "Природа виявила себе прихильнішою до нас, ніж ми мали право чекати. Коли ми кинемо зір на Всесвіт і перерахуємо ті явища фізики та астрономії, які сприяли нам, може здатися, що ПРИРОДА в деякому змислі ЗНАЛА, що ми МИ ПОВИННІ БУДЕМО З'ЯВИТИСЯ".

Це ясне свідоцтво, що все було передбачене, розраховане, запрограмоване.

Виникає питання:

Чому математика просякає увесь матеріальний світ? Математика — абстракція. Абстракції ж пов'язані тільки з розумом. Матерія нерозумна, сліпа і завжди тільки конкретна. Чому ж будова і розвиток її суверо математичної?

Вчений Генрих Герц сказав: "Неможливо звільнитися від почуття, що ці математичні формули мають незалежне існування і власний розум, що вони мудріші, ніж ми" ("Знаніе — Сила". Москва. 1969, ч. 6, стор. 13).

Але ж математика не може мати незалежного існування, бо вона не є об'єкт, а тільки засіб, метода.

Світової слави вчений В. Гейзенберг сказав: "Останньою основою явищ була не матерія, а математичний закон, симетрія, математична форма ("Наука і життя". Київ. 1964, ч. 10, стор. 55). Він вважає, що "сучасна атомна фізика зіштовхнула природознавство з матеріалістичного шляху, на якому воно стояло в 19 віці". ("Культура и жизнь". Москва, ч. 8, стор. 30). В цьому ж матеріалістичному журналі, на цій же 30 сторінці написано, що австрійський фізик А. Марх стверджує, що "розвиток сучасної фізики — це процес дематеріалізації елементарної частинки, яка, на його думку, являє собою "безсубстанціональну структуру", і яку можна описати тільки за допомогою математичних понять".

Вчений Джінс сказав: "Нам довелося відкинути можливість будови Всесвіту, проєктованого за пляном інженерним або біологічним. Великий Будівник починає з'являтися нам, як Чистий Математик... Всесвіт починає здаватися швидше, як Велика Думка, ніж як величезна машина" (Б. Глаголев. Матеріалізм в світі современної науки. Дармштадт. 1946).

Таким чином, сучасна наука *підводить* нас до висновку (і цим дає *підставу для віри*), що повинен існувати Вищий Розум — Бог, бо тільки Йому по силах створити і запрограмувати за математичними законами увесь матеріальний світ.

Біблія це ж говорить, тільки іншими словами, словами, що Бог створив світ мірою, числом і вагою.

Ми підкреслили *підводить*, дає *підставу для віри*, бо довести розумом існування чи неіснування Бога неможливо. І то хоч би з такої причини (є й інші причини): ВСІ властивості Бога (Вічність, Всюдисущність, Всемогутність, Все-знання й ін.) містять в собі безконечність. Людина ж не може ні уявити, ні зрозуміти безконечності. Тому не можна розумом довести існування чи неіснування того, що неприступне для розуму.

Але людина — образ і подоба Божа. Вона має безсмертну (тобто, вічну) душу. І тому душою може відчувати, сприймати Бога. Не розумом, не органами почуття, які здібні сприймати лише матеріальне, а тільки душою.

Ось тому правдиво релігійною є лише людина, яка відчуває Бога.

Розум сам по собі не може викликати віру в Бога. Він тільки показує "сліди" Бога в матеріальному світі і цим підводить до віри в Бога, зміцнюючи віру, робить її свідомою.

Під розумом не треба розуміти тільки освіту. І неписьменний селянин бачить "сліди" Бога в матеріальному світі, але своє знання він висловлює не науковими термінами, а простими словами: "Благодать Божа!"

"Слідів" Бога в матеріальному світі є багато: упорядкованість, цілеспрямованість, краса й ін. Взагалі всі вони можуть бути названі "розум-

Дмитро НИТЧЕНКО

ПОЕТ ЖУРБИ І СМІХУ

Цього року минуло 100 років з дня смерти відомого ліричного поета і автора співомовок Степана Руданського. Читаючи співомовки та гумористично-сатиричні поезії цього поета, який в перших часах після Т. Шевченка був одним з визначнішим творцем поетичного слова, можна думати, що це був "хронічний весельчак", дотепник, гуморист, повний оптимізму й безтурботності. Справді ж його життя склалося дуже нещасливо: суперечки з батьком, хвороба, вічні злидні та царський гніт і національне безправ'я були супутниками всього його життя. Та незважаючи на всі ці обставини, і на те, що він прожив лише 39 років, його творчість є великим вкладом в нашу класичну спадщину і не втратила свого значення ще й сьогодні.

Народився Степан Руданський 25-го грудня (старого стилю) 1833-го року в с. Хомутинцях, на Вінниччині, в родині священика. Восьмирічного батьки віддали його до Шаргородської духовної школи-бурси, а в 1849-му році він вступив до Кам'янець-Подільської духовної семінарії. Тут він, всупереч русофільським поглядам батька, що вороже ставився до української мови, набирається української свідомості, багато читає ко-рисних видань і починає писати свої поезії українською мовою. Це батька дуже гнівило, і між ними на цьому ґрунті виникає незгода. Батько наполягає, щоб син писав і листи і твори російською мовою. Про це довідуємося з листа Руданського до брата, в якому він скаржиться на батька: "Заказують (тобто забороняють — Д. Н.) мені мою рідну мову. Заказує батько. Але у мене був прадід і праپрадід: вони мені не заказували. Не слухає батько моєї мови, — зате мене і по смерті, може, послухає штирнадцять мільйонів моїх однодумців... Батько, може, не любить своєї мови через те, що нею говорять у нас мужики, — а нібито в московщині не говорять мужики по-московськи? Да і чим ми луччі від мужика? Всі ми рівні у Бога і у натури"...

І справді, батько, пишучи до Степана листа, підкresлював: "Если захочешь писать письмо, то пиши или почтительно, не по-малоросійському,

ність в світі". Ці "сліди" дають підставу для віри в Бога.

Однією з таких підстав є існування математики. Можна сказати навіть більше: математика є найголовнішою підставою, бо упорядкованість, доцільність, системи, гармонія, краса й ін. пов'язані з математикою.

Неупереджене поглиблене розглядання математики та її ролі в матеріальному світі дає сильну підставу для віри в Бога Творця і Промислителя.

або *лучше ничего не пиши!*" Отак безкомпромісово й вороже ставився батько до рідної мови, хоч, як бачимо з листа, він і сам допуття російської не знав.

Тож не дивно, що коли Руданський по закінченні духовної семінарії вступив у Петербурзі не до духовної академії, як йому наказував батько, а до Петербурзької медико-хірургічної академії, то це призвело до розриву з батьком, що відмовився допомагати синові матеріально. Яке злиднене життя спіtkalo молодого поета-студента, можна бачити з його ж творчості та з листів до брата Григорія. В одному з них Руданський писав: "Коханий Гришо, милив май брате! Лист твій від 28-го марта і п'ять карбованців я відібрав на Страсній неділі, — не повіриш, як ти мене потішив перед святами: за ті гроші я хоч трохи підновився навесні, принаймні підновив старий жупан та шаровари, вставивши нові червоні пасмушки, та ще й на свята зостався карбованець в кишенні" ... Це був якраз 1859 рік, коли Степан складав іспити в медико-хірургічній академії в Петербурзі і коли саме найгостріше розвинулась у нього туберкульоза. Тож і характерним твором для того періоду є його вірш "Студент".

У 1861-му році, закінчивши академію і діставши звання лікаря, Руданський виrushає до Криму, куди його через стан здоров'я спрямувало правління академії. Подорожі він відвідав рідне село, де жили мати-вдова та сестра, а, приїхавши до Криму, спершу працював лікарем у маєтках князя Воронцова, а потім — у Ялті. Платня лікаря була тоді дуже мізерна, до того ж він був людиною дуже співчутливою і бідних людей лікував безкоштовно, а іноді ще й сам допомагав матеріально.

Улітку 1872-го року вибухнула в Криму пошестє холери, яка поширилась на Херсонщину, Басарабію, Київщину та Поділля в Україні. Лікуючи хворих, Руданський сам захворів на холеру 25-го липня 1872-го року. Діставши ускладнення після цієї хвороби, 21-го квітня 1873-го року помер. Його брат згадує, що в останні хвилини свого життя поет мужньо дивився смерті у вічі, "наспівуючи хрипким басом свою улюблену українську пісеньку "Україно, моя мила".

У 1892-му році, коштом прихильників покійного поета на його могилі в Ялті було споруджено пам'ятника, на якому викарбувано уривок з його вірша "Чорний кольор".

На могилі не заплаче
Ніхто в чужині
Хіба хмаронька заплаче
Дощем по мені.

Початки творчості Руданського, як уже згадано, припадають на Кам'янець-подільський пе-

ріод, тобто на 1851-1854-ті роки. Тоді в літературі були сильні впливи романтизму й романтиків, не тільки на Заході, а і в Україні та Росії. В Україні друкували вже свої романтичні баляди Тарас Шевченко, Ізмайл Срезневський, Гулак-Артемовський, Боровиковський. В Росії — поет Жуковський. Писали в цьому модному тоді жанрі і польський поет Міцкевич, а ще до них — на Заході Гете та Бюргер, які мали великий вплив і на Схід Європи. Баладу "Лісовий цар" Гете перекладали пізніше Грінченко та П. Куліш. Тож не дивно, що й Руданський, потрапивши під цей вплив, почав писати спершу баляди. Уже в самому Кам'янці-Подільському в 1851-му р. він написав шість баляд. Перша з них "Два трупи" має типово романтичний зміст. Син лишився без батьків: батько потрапив на війні до турецького полону, а мати померла. І син, пустившись берега, йде в розбійники. Сидячи в лісі над дорогою й очікуючи когонебудь, щоб ограбувати, він підстерігає й забиває людину. Потім, роздивившись, бачить, що то він забив батька, що повертається з полону, і сам кінчає самогубством...

Жанр баляди, що походить з часів середньовіччя, перейшов багато країн, зазнавши чималих змін. Для цього жанру властиві казково-фантастичні або легендарно-історичні твори, невеликого розміру, сюжет яких часто має трагічні ситуації, вбивства, нещасливе кохання, продаж душі чортові, отруєння зрадливого, перетворення людей на дерева чи тварини, вставання мертвих з могил чи трун серед темної ночі, незвичайні явища природи тощо.

Потім Руданський написав близько 40 ліричних віршів, більшість їх близькі до народних пісень, деякі мають сильне громадськезвучання, підкреслюють соціальні обставини тих часів, безправ'я простої людини. До цього циклу належать такі, як "Повій, вітре, на Вкраїну", що став народною піснею, а також "Калино-малино", "Козаче-голубе", "Полюби мене", "Чорний кольор", "Гей, бики", "Нехай гнететься лоза", "Наука". Останні часто перегукуються з поезіями Тараса Шевченка, з яким, як припускають літературознавці, Руданський міг зустрічатися в медико-хірургічній академії, куди Тарас Шевченко іноді заходив, повернувшись з заслання.

У 1859-му році Степан Руданський пробував видати збірник своїх поезій "Нива", але Київський цензурний комітет не дав дозволу на друк. Пізніше, у 1861-му році, він таки дістав дозвіл на збірник своїх вибраних творів, але не мав грошей. Тож Степан Руданський належав до тих небагатьох авторів, які за життя не побачили своєї друкованої книжки, до того ж по журналах він надрукував за життя усього біля 20 ліричних та гумористичних поезій.

Поет захоплювався також записом народних пісень, зокрема подільських. Ще на початках своєї творчості він упорядкував два томи "Народних малоросійських пісень" (134 пісні), зібраних на Поділлі, та великий етнографічний збірник "Подільське весілля". Пізніше упорядкував збірник пісень з нотами, що звався "Копа пісень",

але жодний з них не був опублікований за життя упорядчика. Лише після його смерті, аж у 1928-му році, була знайдена ця збірка пісень у приватній книгохранині і надрукована, а також були видані "Казки та оповідання з Поділля", де було близько 500 текстів, з яких Руданський записав понад 80 мелодій пісень.

Тим то і його ліричні поезії і співомовки своєю формою та мотивами близькі до народних пісень. Більшість ліричних пісень сповнені сумом, безнадійністю і журбою як через нещасливе авторове життя, хворобу, так і через національне та соціальне гноблення в царській Росії. У поезії "Над колискою" автор пише, яка доля чекає кріпацьку дитину, починаючи від колиски. У цьому творі є характерні рядки опису долі кріпака, який зазнає тяжкого життя на панщині, а потім заберуть його в москалі. До того треба пам'ятати, що в ті часи до війська брали на 25 років!

"...Поженутъ тебе въ чужу сторону
И зачнуть муштрувати,
И приказ дадуть — мову рідную
На чужую зламати

Це дуже нагадує й теперішні часи, бо в сов. армії української мови немає і українські газети, що виходили попервах, як "Червона армія", "Ворошиловець", закриті.

І наломишся, і забудеш ти
Свою мову рідненьку;
Спом'янеш не раз не по-рідному
Свою рідну неньку...
А прийде війна — зложиш голову,
Де і хто поховає?
Не згадає мир, не спитається,
Хіба Бог спам'ятає.

У вірші "Наука" поет подає гострий контраст двох поглядів на життєвий шлях дитини, яка кидає батьківський дім і йде у світ шукати щастя. Мати радить у житті бути гнучким перед начальством, щоб син перед панами згинався, як билинка, зате пан прийме його за покірність і дасть кращу працю, і син піде вгору, мов по драбині, і він тоді може розпрощатися з батьківським полем. Але погляди батька є антитезою до поглядів матері. Він, навпаки, наказує синові, щоб той не гнувся перед кріпосниками, а як його спина зігнеться від тяжкої праці, то зате пізнає життя і світ і з ним порівняється, а одночасно з полем батьківським привітається. Інакше кажучи, не стане безбатьченком, який цурається всього рідного, своєї мови, аби здобути становище серед панів.

У поезії "Гей, бики" автор закликає боротися проти всякої бур'яну й засмічення рідного поля, боротися проти зла. Тут можна розуміти під злом кріпаччину, русифікацію, засмічення життя чужими недобрими звичаями, які несла Росія.

Одним з цікавих жанрів поета є "Співомовки", яких понад 150 було надруковано вже після його смерті. Це віршовані дотепи, жарти, анекdoti, спрямовані проти гніту, хабарників, п'яниць, брехунів, різних зайд, що часто дурили й обкрадали

наших людей, як цигани, москалі тощо. Їхнє джерело — народні приказки, розповіді. Чимало легкого висміювання та критики спрямовано проти дяків, ксьондзів, священиків, що несли з Росії гидкі традиції, розбещеність, любов до наживи. Які популярні були твори Руданського, бачимо з того, що більше 30 видань їх вийшло лише в Галичині ще до 1918-го року, та більше 30 видань уже й по революції 1917-го року. А вперше лише частину їх було видано у 1880 році, заходами матері Лесі Українки — Олени Пчілки.

У співомовці "Засідатель" подано як засідатель провалився на "тонкім льоду". Всі метушаться, не знають, як витягти, врятувати, але "йде жидок убогий", який, знаючи жадобу засідателя до грошей, порадив наставити над водою карбованця, і засідатель сам вискочить з неї. Відомий всім віршник "Свinya свineю", а також "Вовки", де в легкій формі висміюється брехуна й боягуза.

Популярна також гумореска "Жалібний дяк", "Хто висвятив" та інші.

До творчих здобутків Руданського належать також кілька історичних поем, які колись були друковані, а тепер їх згадують тільки літературознавці, але у виданнях творів Руданського їх немає. Це поеми "Мазепа", "Іван Скоропада", "Павло Полуботок" та інші. В поемі "Іван Скоропада" поет висловлює свій біль за долю України, пишучи:

...І ще довго над тобою
Будуть панувати?
Твоя слава у могилі,
А воля у Сибірі.
От що тобі, матусенько,
Москалі зробили.

Степан Руданський також один з перших переклав сучасною українською мовою "Слово о полку Ігоревім", назвавши його "Ігор-князь Сіверський". Він також уславився своїм перекладом з грецької мови відомого епічного твору "Іліада" Гомера та "Енеїди" Вергелія, що свідчить про його глибокі знання мови і техніки перекладу. Степан Руданський відомий також як перекладач з слов'янських та інших мов, як з польської, чеської, російської, німецької. А потрапивши до Криму, він відразу вивчив татарську мову, щоб познайомитися з татарською народньою творчістю і познайомити з нею читача.

Доробок Степана Руданського досить великий. Але тільки в 1895-1903 роках було видано його повну збірку творів у семи томах. Досі ж і по революції виходили однотомники вибраних творів. Лише цього року вперше в Україні вийшов тритомник творів поета, куди, можна сподіватися, увійде дещо з того, що досі протягом 70-х років було замовчуване.

Тож, як бачимо, Ст. Руданський був патріотом і талановитим та працьовитим автором, що за коротке своє життя створив такий великий доробок.

Він мав дружні зв'язки з низкою письменників та діячів нашої культури, як з композитором П. Ніщинським, поетом А. Метлинським, істори-

ком Миколою Костомаровим, політичним діячем і публіцистом М. Драгомановим, художником Айвазовським тощо. Гострий розум, ерудиція та дотепність справили велике враження і на Костомарова, який назвав його "навдивовижу талановитою людиною". Іван Франко також писав про Руданського, що він має "великий поетичний талант, обік Шевченка найвизначніший в українськім письменстві 19-го віку". Дуже високу оцінку також дав Франко перекладові "Іліади" Гомера, що його зробив Руданський.

Тож, підсумовуючи, можна додати, що дякуючи своїй майстерності, творчість Руданського має велике значення не тільки для історії літератури як твори пізнавального значення, а й сьогодні, як будуючий фактор у боротьбі проти зла, як енциклопедія народнього гумору, увібраного в його творчість, як твори мистецького значення. Тому і ми на далекій чужині з також пошанюю згадуємо нашого талановитого творця літератури у сторіччя з дня його смерті.

Степан РУДАНСЬКИЙ

ГЕЙ, БИКИ!

Та гей, бики! Чого ж ви стали?
Чи поле страшно заросло?
Чи лемеша іржа поїла?
Чи затупилось чересло?
Вперед, бики! Бадилля зсохло,
Самі валяться будяки,
І чересло, леміш новій...
Чого ж ви стали? Гей, бики!

Та гей, бики! Ломіть бадилля,
Ломіть його, валіть на прах;
Нехай не буде того зілля
На наших батьківських полях!
А чересло мое ізліва,
Леміш із правої руки
Зітнуть і корінь того зілля,—
Чого ж ви стали? Гей, бики!

Та гей, бики! Зоремо поле,
Посієм яреє зерно,
А спаде дощик, незабаром
В землі пробудиться воно.
Пробудиться і на світ гляне,
І, як дівочі вінки,
Зазеленіють наші ниви, —
Чого ж ви стали? Гей, бики!

Та гей, бики! Зерно поспіє,
Обіллє золотом поля,
І потече ізнову медом
І молоком свята земля.
І все міне, що гірко було,
Настануть дивні роки;
Чого ж ви стали, мої діти?
Пора настала! Гей, бики!

**

Згадай мене, мила,
Ранньою весною,
Як зав'яне квітка
В тебе під ногою
І засохне до весни
Тоді мене, мила, спом'яни,

Згадай мене, мила,
Як пташка заб'ється
В желізну клітку,
Сама розб'ється
І загине без вини —
Тоді мене, мила, спом'яни!

Згадай мене, мила,
В тяжку пригоду,
Як твоя обручка
Упаде на воду
І не вийде з глибини —
Тоді мене, мила, спом'яни!

1860

Увійшла по самі вікна...
З ганку сходи до сіней:
В сінях набік похилились
Двоє скривлених дверей...

'І направо — старій бабі
Смерть підписує патент,
А наліво — без копійки
Б'ється з нуждою студент.

Зима лютая. Вітер свище;
Сніг по вікнах брязкотить;
Мороз душу обіймає,
Мороз тіло каменить.

А у хаті на постелі
У сурдуті і плащу
Сидить студент медицини
Другий місяць без борщу.

І живіт — як гріб, запався,
Облізає голова...
І остання догоряє
Його свічка лойова.

І сидить він, поглядає
На похилену стіну:
Під стіною лежить череп, —
Нема й кришки тютюну.

І стіння кругом чорніє...
Тільки лазять павуки.
Тільки сумно виглядають
Із шкалубин прусаки...

1858

СТУДЕНТ

В славнім місті Петербурзі
Недалеко від Неви,
Із болота виглядає
Хата бідної вдови.

Стара хата зо вдовою
Разом вік свій віджила,
Почорніла, похилилась
І в болото увійшла.

СПІВОМОВКИ

СКІЛЬКИ ДУШ?

"Скільки, куме, в тілі душ?"
"Одна, я гадаю".
"Може в тебе і одна,
А я так дві маю:

Бо як руки на снігу
В мене заколіють,
Хукне теплая душа —
І руки тепліють.

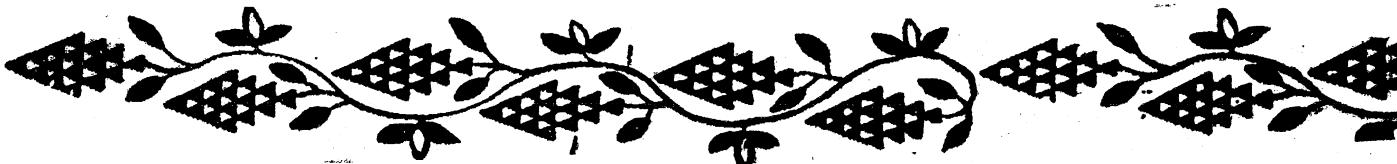
А як страва на столі
Гарячая буде,
То вже друга, бач, душа,
Холодная, студить!"

НЕ МОЇ НОГИ

Серед лісу, серед гаю
У неділішній обід
Заснув мужик у чоботях,
Прокинувся без чобіт.

Прокинувся, протер очі,
Разів кілька позіхнув,
Разів кілька босі ноги
З подивленням повернув.

"Не мої се, — каже, — ноги,
Присягаю на чім світ,
Бо мої 'з чоботях були,
А сі — босі, без чобіт!"

Микола ЛАЗОРСЬКИЙ

КОЗАЧА КРИНИЦЯ

Степ-поля — розкіш моя! Степ той за Константиноградом розкинувся, як широке море, без міри і без краю. Нема тут ні шляхів, ні стежок: йди або верхи мчи чи воли погейкуй, як хочеш і куди хочеш. Влітку лагідний вітер гойдає тирсу, червоний воронець та зелений катран. Тоді подорожній чоловік все бачить хвилююче море, аж до блакитного обрію. Пурхають тут полохливі стрепети, щебечуть вгорі веселі жайворонки та бігають у густій траві попелясті дрохви. В блакиті, випроставши дужі крила, шугає степовик-орел: то він виглядає здобич. Небо синє-синє... Напнулося воно над степом оксамитовим наметом. І вгорі, і внизу ледь чути шамріння, тендітний гомін: то життя неба й землі. Цикають міріяди коників-стрибунців, виспівують в лад жайворонки, свистять біля нір меткі байбаки, дзижчати дикі бджоли, гудуть дивовижної масті великі й малі жуки, кигикають чайки...

Там де чайки — там і вода. Подорожній приглядається і бачить далеко-далеко десь темніють невиразні цяточки, підходить близче — бачить вже чорні плями, а за якихсь десять хвилин — стоїть біля верболозу. Від верболозу тягне прохолодою, вогкістю. На узбіччі ростуть навіть молоденські берізки й струнка тополя. Вабить посидіти, спочити в сутінку, вмочити спраглі вуста в чисту, джерельну воду. Хоч яке невелике озерце, а біля нього й у ньому буяє і вирує життя. На сухих торішніх гілочках повмощувалися жаби, кумкають і гріються на сонці. Качечки з качатами нишпорятали у рясці, плеще срібна рибка й раптово занурюється в холодній воді, літають безугаву прозорі бабки, розкішні ванеси та адоніси, стрілою мчать над водою легкі ластівки і жалібно кигичуть чайки. Поблизу в очеретину дме дзвобатий бугай, без щонаїменшого руху стоїть на одній нозі лелека, верещить малий кібчик. В небі ні хмаринки, в степу спека і спокій, усе ніби заснуло або дослухається до неясного тримтіння хвилюючої тирси.

Я любив цей затишний куточек степової оази, часто сидів тут аж до смерку, спостерігав і думав думи. Думав: мабуть, мало змінився цей степ з часів, коли його звали в старовину Диким Полем. Тут паслися козацькі коні, тут козацькі загони рубалися з буджаками, в цих місцях характерник кошовий Сірко посік дванадцять тисяч тумаків. Густо полите людською кров'ю Дике Поле, бач, як цвіте червоним цвітом.

Одного погожого ранку я йшов до укоханого верболозу, до свого озерця. Дихав на повні груді степовим запашним повітрям і полохав терновою гирлигою стрепетів, які дзвобали насіння на реп'яхах. В цьому закутку я ніколи не бачив живої душі. Але цього разу біля озерця вже хтось сидів.

В сутінку, саме там, де я любив милуватись обрієм, вмостиився сивий, як голуб, дідок. Одежа селянська: був у вибійчатих штанах і чистій сорочці, як годиться в неділю. Осторонь лежала шапка — хоч і була Петрівка — невеликий клунок і теж гирлиго. Він краяв хліб, солив із жмені дрібкою соли і заливав водою з кухлика. Я не сподівався зустріти тут будь-кого, та ще й так рано.

— Здорові були, дідусю, з святою неділею!
— Здорові будьте й ви...
— Відкіля так рано Бог несе — спитав я, вмощуючись біля великої купи ромашок.
— З тих хуторів, — ткнув гирлигою і почав пити воду.
— Добра вода, сказано козача, — бубонів сам собі, витираючи рукавом вуса.
— Вода як вода, — всміхнувся я, запалюючи люльку.

— Кому як, — відрік дідок, знаменуючи себе хрестом, — а мені вона за мед і додому беру в пляшечку... козача вона.

— Гм... чому козача? Тут степ, селища близько немає.

— Так зветься... козачою, — оправляючи ковніра, статечно говорив дідок. — А що близько немає селища, то дарма: покійний мій дід, хай царствує на тім світі, казав, що тут раз на рік збиралась сила християнського люду, збирались на святеє діло...

І дідок задумався.

— І що ж то за сходини такі, — мимохіть спитав я, присовуючись близче.

— Давня то річ, добродію, — махнув він рукою, — давня... Мій дід, хоч і дуже старий був, а й сам не бачив тих сходин, ніби його дід добре зізнав те, та так з уст в уста й добігло до нас.

— Виходить, справді, давнина — цікаво б послухати.

— Послухати можна, чому не послухати: добре слово завжди до серця горнеться, то вже й буде во спасіння душі. Та й те сказати: сьогодні неділя — годиться загадати, як старі люди колись робили святі діла, та й нам заповідали так робити. Тільки ми щось кепсько беремо те в науку... кепсько.

Він став дбайливо згортати клуночок.

— Збираєтесь рушати? — з жалем спитав я.
— Так, до церкви. Йду до міста, хочу помолитись. Воно ранувато ще, можна трохи спочити біля святої криниці. Переказують, ніби тут в давнину було Дике Поле. Билася татарва з козаками. Тепер тут тихо, ніхто нічичирк, а тоді не так: татарська орда заскочить у село, рубає, січе та ще й арканить хрищений люд у неволю, татари продавали невольників у невір-землю. Бач,

— сучі сини, чим торгували — людьми! Сказано, бусурмани! Наші козаки страх як не любили тієї татарви, іншого разу доставалось і татарам від козаків: рубали і теж арканили, затягали в неволю. Було всього. Найбільше ласували татари на молодих, вродливих дівчат та хлопців: добрий товар для татарина, вторгували великі грэші. Тоді в нашому kraю дуже сумували, плакали, ридали та радились, як посодити горю. Тоді саме й завели люди "перегукування" з татарами. Перегукуватись — значить кликати татарів обмінятись бранцями. У вас, мовляв, є наши люди, а в нас — ваші, так давайте робити барат, тобто обмін. Звичай заведено давно. На Зелену Неділю збирались сюди до Сагайдакового яру, так звалося урочище, де ми оце сидимо — і по-нашому і по-татарському. Сходились мирно, без зброї і козаки, і татари, ніхто не нападав, та й небезпечно було тес робити, бо і ті, і ті десь у приховку держали свої залоги, татари були ще й жадні на гроши, бо часто при обміні просили додачі грішми. Вони приводили наших, а ми їхніх, тоді й починається обмін. Правда, татари рідко коли йшли на обмін, хіба що міняли свого великого пана, а більше домагались викупу за золоті дукачі, добру зброю, коня, шиті золотом кисети, гальтовані хустки, вишиванки. Торгувались не один і не два дні, часто, не дійшовши згоди, збиралися іхати, тоді знов верталися і знов торгувались. Грошовиті козаки збирали поміж себе дукачі, викуповували християнські душі, вимінювали, виторговували. Сходилося чимало народу, всі жертвували по спроможності, всі бажали врятувати поневолених рідних людей. Скільки було радощів, коли вертали жінці мужа, сестрі брата, батькові сина, матері дочку. Та немало було й горя-сліз за тими, кого на Сагайдаку так і не здібали.

Після торгу татари зараз же пили свій п'янкий кумис, потім гукали "гайда!" й вихром зникали в степу. Козацтво ж скидало шапки, знаменувало себе святым хрестом, а панотець із співаками правив молебень за здоров'я визволених невільників, святів воду у криниці та кропив тою водою хрещений мир. Тоді вже сідали всі біля криниці, розстеляли рушники й трапезували тим, що попривозили. Вже смерком рушали додому на возах, гарбах, мажах.

Так з року в рік на Зелену Неділю біля Сагайдакового яру бував викуп невільників з татарської неволі. Багато вже сталося в світі змін, немає у нас вже татарів-наїзників, не стало й Січі Запорізької, а криниця, бач, все та сама — близькіть на сонечку та дзюрчить чистою святою водою. Свята це криниця, бо творились біля неї святі діла. Бач, як ластівка пурхає, он ще й ще.. багато їх тут! То душі праведних козаків літають над святою криницею.

Сивий дідок далеко вже був, а я все сидів та дослухався до дзюрчання струмочка з тихої криниці.

Збірник "Світлотіні" 1973

3 хворої голови на здорову

Навіть дивно, чому дотепні і в своїй суті невинні "Окрушини" викликали таку лютъ у криptonіма "Нових Днів" Б. Н.

Може й "зачепили" одне одного Б. Олександров і Яр Славутич. Чого не буває на білому світі між людьми, особливо між поетами. Та все ж таки, Славутичева репліка в його доповіді, про яку не згадали "Окрушини", не робить чести поважному доповідачеві. А сказано було так: "Я цих двох речень поета В. Скорупського не проміняю на дві збірки Б. Олександрова."

Чи не скидається такий вислів на прилюдного полічника? Та й при чому тут порівняння протилежних стилем і тематикою авторів? До речі, тактовний і об'єктивний поет Скорупський зовсім не "виріс" від тієї похвали, навпаки, вона була йому прикра, як непрошеннє кадило.

"Червоний, як помідор", розуміється, перебільшення. Можна було сказати "червоний як троянда", тоді враження пом'якшилося б.

Щодо "образі" поета Царинника... Досить прочитати 12-ту сторінку з його віршем, вміщеним у збірці "Нові поезії", виданій ньюйоркською групою в 1969 році, щоб мати повну уяву про творче обличчя цього молодого, як він себе називає, "віршника", і стане зрозумілим, чому присутні дами реагували на його виступ експансивно-трагічним: О, Господи!

"Залицяльний панегіrik" до Марти Тарнавської... По-перше, Тарнавська не дівчина, а Олександров не кавалер. А по-друге, хіба кожна позитивна рецензія має містити в собі елемент залицяння?

"Молода Україна" радо дає місце віршам Б. Олександрова тому, що вони гарні, в них є душа і сила, а щодо наслідування російським поетам і браку українського духу та оригінальності, то хай це буде на совісті тих, які Б. Олександрову заздрять. Тепер не час широко розглядати творчість поета, який зайняв своє сталої й почесне місце в українській еміграційній поезії. Тепер можна тільки з прикрою ствердити, що деякі журнали, в тому числі й "Нові Дні" стоять далеко від об'єктивних оцінок і цим роблять шкоду і читачам, і собі.

А. ГАЛАН

ПОДЯКА

Центральний Комітет ОДУМ-у щиро дякує Олексієві Воскобійнику за щедрий подарунок на організаційні цілі ОДУМ-у в сумі 100 дол.

Фінансово-Господарча Референтура
ЦК ОДУМ-у

НОВА НАУКОВА ПРАЦЯ ВАСИЛЯ ЧАПЛЕНКА

У цій праці В. Чапленко викладає основи адигейської теорії, що склалася в нього у висліді численних етимологічних дослідів, опублікованих у двох його книжках — "Адигейські мови — ключ до таємниць нашого субстрату", Нью-Йорк, 1966 р., та "Нові знадоби до етногенезу слов'ян та інших народів", Нью-Йорк, 1967 р., як також у вигляді статей, друкованих по різних журналах. Таким чином, ця остання праця не є простим продовженням отих його попередніх дослідів та кількісним збільшенням їх, а певним завершенням наукового досвіду з відповідними висновками та теоретичними узагальненнями, поданими у вигляді практичних схем для дальшої у царині етимологізації роботи. Відштовхнувшись від старих малоефективних методів етимологізації, що їх відомий український мовознавець Леонід Булаховський назвав "малопевною галуззю мовознавства", В. Чапленко висунув зовсім новий метод дослідження, названий у нього комплексно-аналітичним. Цей його метод вимагає якнайповнішого охоплення відповідного матеріалу та обов'язкової етимологічної аналізи всього дотичного матеріалу. Для з'ясування сучасних лексико-семантических явищ не тільки слов'янських мов, а й усіх індо-європейських В. Чапленко притягає найдавніші зафіксовані явища, наприклад, шумерської мови, а територіально охоплює мало не всі мови "Старого світу", ба й сягає частково в "Новий світ". У розділі цієї праці "Світове лексико-семантичне плетиво", у багатьох конкретних етимологіях він використовує дані з усіх індо-європейських мов, з мов стародавнього Близького Сходу, з'ясовує топоніміку та гідроніміку Середньої Азії і доходить до японської мови, ба й "перескакує", спираючись на гіпотезу Р. Гайнє-Гельдерна про "понтійську мандрівку народів", до Америки, з'ясовуючи там етимологію топоніма "Мехіко". У японській мові він знайшов у формі жіночих іменнів складник ~"ко" — "саці-ко", що значить "дитина", а такий самий складник є в українських іменнях ("Тим-ко") та прізвищах типу "Чуй-ко". А ключем до з'ясування етимології цього складника стало сучасне адигейське слово "къо", що значить "син". Дані з адигейських мов правлять за ключ і в усіх інших Чапленкових етимологіях.

У своїх етимологіях В. Чапленко не дошукується коренів, взагалі морфем, а натомість шу-

кає частин слів, що їх він називає складниками, які, як це він з'ясував, походять від колишніх самостійних слів, що внаслідок фонетичних змін позливалися в більші лексеми (слова). На цю думку навели його адигейські мови, які зберегли прозорість побудови слів з одночасним збереженням первісних слів, що з них пізніше більші слова склалися, а також ті фонетичні закономірності, які призвели в інших мовах до затемнення прозорості в словотворенні. З'ясування цих останніх процесів у даній праці є найновішим досягненням супроти попередніх праць В. Чапленка. Це він виклав у великому розділі "Деякі звукові явища слов'янських (і інших індо-європейських) мов у світлі адигейських етимологій". У цьому розділі він розглянув а) природу редукованих "з" та "ы" і півголосних "й" та "ү", б) питання про т. зв. "ять", в) чергування "о" — "і", г) слов'янське повноголосся й неповноголосся, д) гаданий перехід "л" у "ү" і е) питання про носові голосні в східньослов'янських мовах.

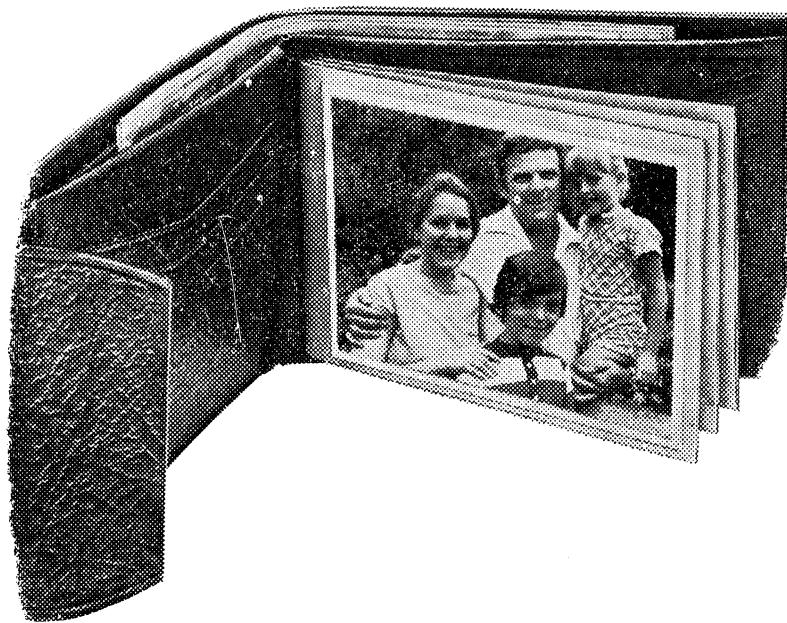
Ось одна із його простіших етимологій (а вона простіша через те, що етимологізується коротке слово). В історичній граматиці української мови досі виводили звук "і" в таких словах, як, наприклад, "віл", з давнього "о", яке нібито в нових закритих складах ступнево змінювалося в "о" — "уо" — "уи" — "и" і нарешті стало "і". Ця гіпотеза побудована на тому, що в північно-українському діяlectі та в переходових до нього говорах є дозвуків такого звучання (тут позначені спрощено) і монофтонги "у" та "и": "вуол", "вуил", "вул". Згідно з Чапленковою етимологізацією, це не були етапи змінювання одного звука, а первісно такі, виниклі в тих місцевостях, де вони зберігаються й до нашого часу. А виникали ці різні звуки в умовах sandhi (тобто ще між словами), оскільки слово "віл" склалося із двох складників, а постійне вживання цього вислову дало скupчення звуків, яке (скupчення) по-пізньому змінилося в різних племінних говорах. (Деталів цієї етимології тут не подаємо).

Як відомо, слово "нуль" етимологи досі виводили з латинського "nullus" (у "Webster's New World Dictionary of American Language" про "null" сказано, що воно з французької або латинської мов), але ці етимологи не з'ясовували етимології самого слова в латинській мові, а також того, що слово "нуль" у російській мові звучить ще й як "ноль", а в англійській мові є ще й слово "nill" з таким самим значенням, і в отому Вебстеровому словнику його з'ясовано зовсім непереконливо. В. Чапленко виводить слово "нуль" із адигейського "нэ" та його варіанту "ны", що значить "око", "отвір", а в складніших утвореннях ще й "порожнеча". Цифра "0" походить із зображення ока, а потім це стали розуміти як і зображення "порожнечі" в позначенні чисел, які треба було "перестрибувати", читаючи цифри. Важливо відзначити тут, що й у системі позначування чисел

СПІВЧУТТЯ

Центральний Комітет ОДУМ-у висловлює співчуття членові ЦК — Референтові Юнацтва кол. Івану Павленкові з приводу нещасливого випадку, який трапився під час відбууття 7-го Табору Виховників Юного ОДУМ-у на оселі ОДУМ-у "Київ" в Аккорд, Н.І. Бажаємо кол. Павленкові скоро видужати!

FEEL GOOD ABOUT TOMORROW

ЩО ОЗНАЧАЄ ЗАВТРА ДЛЯ ВАС?

Добра освіта для ваших дітей? Подорож через Канаду? Забезпечений і щасливий відпочинок на старість? Що б не означало "завтра" для вас, ви можете плянувати те з Канадськими Ощадностевими Бондами. Вони є в Канаді найбільш популярним персональним капіталовкладенням.

ЛЕГКО КУПИТИ:

За готівку або на сплати в кожному банку, або в уповноважених торговців капіталовкладеннями (Інвестмент Ділер), біржових торгозців (Сток Брокер), трестових чи позичкових компаніях (Траст ор Лон Компані) і Кредитові Спілки. Вони є доступні в сумі починаючи від \$50, а найвище \$50.000.

ЛЕГКІ ДО ВИМІНИ:

Канадські Ощадностеві Бонди є негайною готівкою. Вони кожноточно можуть бути виплачені на повну номінальну вартість плюс належний процент.

ДОБРІ ДЛЯ ЗБЕРІГАННЯ:

Канадські Ощадностеві Бонди є забезпечені — покриті всіми ресурсами Канади.

І платять добрий процент з року на рік.

7.54%

у середньому річний процент
до дозріння

Нові Канадські Ощадностеві Бонди дають прибуток у середньому 7.54% річно, коли тримати їх до кінця зрілості. Кожний \$100 бонд платить \$7.00 проценту за перший рік, \$7.50 за кожних наступних шість років, \$7.75 за кожних наступних три роки і \$8.00 за кожні останні два роки.

На завершення цього ви можете дістати проценти від вашого процента і кожних \$100 збільшити до \$239.50 впродовж тільки 12 років.

Отож що означає "завтра" для вас і вашої родини, плянуйте це сьогодні з Канадськими Ощадностевими Бондами. Ви будете щасливі, що це зробили.

BUY CANADA SAVINGS BONDS TODAY

індіянського народу майя нуль позначали зображенням ока, хоч це зображення досі дослідники хибно розуміли як зображення черепашки (скойки). Історично цю збіжність можна пояснити стією "понтійською мандрівкою народів". А значення "перестрибування" давали різні дієслівні утворення, що збереглися й досі в адигейських мовах, що іх, ті утворення, це були дієприкметники або форми наказано способу, додавано до "нэ", "ны". Якщо до "ны" приєднувалося "уІу" (чит. "уль"), творене від дієслова "уІун", що тепер в адигейських мовах значить "дзьобати" ("стрибати" дзьобом), то тоді між складниками виникало скупчення звуків "ыӯы" ("ӯы" з дифтонга "у"), а в цьому скупченні відбувалися звукові зміни: другий редуктований звук "ы" випадав, а

півголосний "ӯ" асимілював попереднє "ы", перетворюючи його на звук повного творення "у". Так постала форма "нуль". Якщо до "ны" приєднувалося "илъы", творене від дієслова "илъын", що значить "стрибнути", то тоді створювалося скупчення звуків "ыӱы" ("ӱы" з дифтонга "и"), а в ньому після випаду другого "ы" звук "ӱ" асимілював попереднє "ы", перетворюючи його на звук повного творення "и". Так виникло "нill" (кінцеве "ы" відпало). Якщо до "нэ" приєднувалося "уІу", то із скупчення звуків аналогічно до попередніх двох змін виникав звук повного творення "о". Так виникла форма "ноль".

(За відбиткою з "Наукових записок" УТГІ, т. XXIII, Мюнхен, 19171-1972 рр.).

РОЗМАЇТОСТІ

ПІДВОДНІ "МЕЛОМАНИ"

За останні роки в Австралії зареєстровано 370 нападів акул на людей. Шукаючи засобів боротьби з морськими розвійниками, спеціалісти помітили, що іх приваблює музика, особливо "коліскова" Брамса. Зачувши її мелодію, акули уповільнюють рух, перекидаються з боку на бік, стають сумирними.

ДОВГОВІЧНИЙ КАЛЕНДАР

Календар, який постаріє лише через 400 років, створив чех Йозеф Зеленим. З нього можна дізнатися про всі дати в межах 800 років (на 400 вперед і 400 назад). Календар має юліанську, григоріанську, а також так звану єдину світову систему, яку нині готове ООН до впровадження в практику.

ЛАЗЕР-ФОТОГРАФ

У США розроблено спосіб фотографування у цілковитій темряві на відстані до 16 км. Для цього використали рубіновий лазер з енергією близько одного джоуля і 48-цалевий телескоп. Вчені спираються на метод з голографії. Гадають, що в такий

спосіб можна буде фотографувати об'єкти, що літатимуть над землею на висоті 200 км.

ПІД ЧАС ЗЕМЛЕТРУСУ

Створення надійного сховища для людини під час землетрусу одна з найпекучіших проблем. Західньонімецька фірма "Бейр" підготувала кілька дослідних зразків таких сховищ із пінопласту. Це незеликі хатки висотою 3 м. і діаметром 5 м. Кожна з них розрахована на 9-10 осіб. Помешкання можна виготовити за кілька годин і доставити на автомобілі.

КАРТИНА ГІГАНТ

Американський художник Джон Бақвард прославився картиною "Панорама Міссісіпі". Довжина картин 457,5 м. Досі ні один з художників не створив чогось подібного. Гігантська "Панорама Міссісіпі", на жаль, згоріла під час пожежі в Нью Йорку 1898 р.

ДЕЩО ПРО ГЕНІЯЛЬНІСТЬ

Канадський —психолог Леманн виявив, що поетів геніяльність "вражас" переважно між 26 і 30 роками життя, лікарів — між 33 і 34, художників — між 30 і 35, і психологів — між 36 і 39. Найпізніший термін для геніяльно-

сти мають письменники-прозаїки — 40 і 44 роки.

РОДИНА — ПЕРУКАР

Формування крони у дереві вимагає багато праці: кожного року доводиться обрізати гілки. Бельгійські вчені винайшли препарат, що значно полегшив цю роботу. Поблизу ним гілки перестають рости, але плодові бруньки і листя розвиваються нормально.

800.000 КМ. ПІШКИ

Сучасний житель земної кулі проходить пішки за життя в середньому 402.500 км. Та це не так то й багато. У минулому людина проходила 800.000 км.

ТИША НА ЗАМОВЛЕННЯ

Шум постійно переслідує мешканців великих міст, заважає на виробництві. Як позбутися шуму? Над цією проблемою довгий час працювали англійські інженери. Вони сконструювали пристрій (акустичний клапан), який фільтрує звуки, пропускаючи лише ті, що мають частотність людської мови. Охоронний шолом із таким фільтром допомагає спілкуватися людям, що працюють, наприклад, в аеропортах, поблизу літаків, у кузні, заводських цехах тощо.

А. ЮРИНЯК

“СУК СПРАВИ”

Табір літнього відпочинку під назвою "Нам світить сонце" хоч і мав насельниками переважно людей середнього і старшого віку, проте був дужом молодий. Це виявлялося не лише в зовнішньому вигляді ("мінімальний" одяг, патли і бачки), але і в щосуботній ватрі з гуртовими піснями, спогадами, анекдотами та іншими "кавалками".

Усе це на кінець серпня вже порядно прийлося, як "те саме і ще раз те саме". І хоч сонце світило й далі, проте в повітрі війнуло нудьгою.

Саме в цей час табір "Нам світить сонце" раптово дістав поповнення: декілька батьків-матерів приїхали забрати своїх дітей-пластунів з поблизького табору "Оранжова Долина". Серед новоприбулих був відомий національно-громадський діяч Омелян Завзятущий. Він першого ж дня заявив, що "не час годувати поважних ватрян самими лише "гоцками-кльоцками". Належить, мовляв, подбати й про серйозну духову іжу, подаючи час до часу доповіді та реферати на важливі, "принципові" теми, відгукуючись на актуальні події дня.

А тут якраз стало відомо, що провідниця рою "Лісові дзвоночки" з поблизького пластунського табору "гуляє з порториком" і навіть хоче з ним одружитися. Завзятущий негайно скликав "довірочну нараду", а нарада ухвалила: чергову ватру присвятити доповіді й дискусії на тему "Наше амбасадорство і наші подружжя у вільному світі". Доповідь узялася виголосити добродій Омелян Завзятущий, а на співдоповідь під назвою "Не туди дивишся, ройова Оленко!" зголосився старший пластун Завидющий. (Примітка: кажуть, він якийсь час упадав біля Оленки, але дістав одкоша).

Прийшла субота, а з тим і вечірня ватра. Народу зійшлося — як ніколи: кажуть, дехто спеціально прибув з міста. Завзятущий доповідав близькучо, але за годину (майже!) вичерпав тільки "наше амбасадорство", а до "наші подружжя" не доїхав: забракло в глечику води, а в слухачів терпцю. Головуючий, щоб урятувати ситуацію (бо слухачі почали розходитися!), тричі перепросивши, спинив доповідача (мовляв, решту доскажете в дискусії) і надав слово для співдоповіді добродієві Завидющому. Тут пішло діло веселіше, вернулися навіть ті, що були відійшли.

Співдоповідач говорив ядерно, молодим дзвінком голосом, лише злегка допомагав собі руками. Досить швидко пов'язав сучасне з минулим і майбутнім і вкінці як $2 \times 2 = 4$ довів, що ройова Оленка вчинила національно-громадський злочин.

"1933 року, — дзвенів баритон Завидющого, — нас здесяtkувала північна сусідка, маскуючись Леніном та Сталіном. В роках II-ої світової війни нас нещадно нищили окупанти з двох боків, а ми самі себе з третього. Отож, річ ясна, мусимо тут, у вільному світі, високо тримати *прапор ідентичності*, а не розпорощуватись по всіляких мексиканах та порториканах!"

Ця патріотична реторика легко доходила до свідомості ватрян, і все було б гаразд. Але п. Завидющий аж тричі (мабуть, у великому захопленні) вжив звороту "сук справи". Оцей його "сук справи" хтось витяг наверх у дискусії — і все пішло шкереберть. Бо вся подальша дискусія "товклась" навколо цього "суга", а за Оленку та її злочин цілковито забули.

Вже першої чверті години викристалізувались три "принципові" твердження ("непринципових" в рахубу ніхто не брав!): одні статечно доводили, що це просто "ляпсус лінгве" — помилково повернувся язык; мовляв, це нераз трапляється за пальному промовцеві, і за зле брати це Завидющому аж ніяк не слід. Другі з піною на устах твердили, що це "спонтанна творчість", "чудовий взірець народного фольклору". В усякому разі не лаяти, а хвалити треба Завидющого за цей дотепний "бароковий викрутас": він є дальшим зображенням нашої соборної фразеології.

Та були ще й треті, які з понуро-погрозливими мінами заявляли, що п. Завидющий — шкідник і янічар, бо дозволив собі глум, кпини з рідної мови.

Даремно головуючий перманентно дзвонив і благав "триматися теми": *Наше амбасадорство і наші подружжя...*; даремно хтось пропонував перенести дискусію на наступну суботу, вже з участю самої Оленки, — ніщо не могло вгамувати розпалену дискусію свіжоспечених мозознавців-патріотів.

Це було року Божого 1973-го, сто двадцять п'ять років після вікіопомної язикової дискусії на нарадах "Головної Руської Ради" 1848 року.

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ І ПРАЦІ

Мандрівка Юного ОдУМу

З ініціативи та заходами старшого хлоп'ячого роя Юного ОдУМ-у "Золоті орли" цього літа відбулася мандрівка його в природу. У суботу 18 серпня, о 9-ій год. ранку, трьома автами мандрівники від'їхали до призначеної місця — провінційного парку "Алгонквін", віддаленого від Торонто на 200 миль. Проводжуючи дітей, протоієрей о. Ю. Ференців у сердечній розмові напутив їх добрим словом та благословив в далеку й відповідальну дорогу. Це підбадьорило дітей, які з подякою попрощалися з пан-отцем та іншими проводжаючими.

У пляні подорожі було: організування табору, повна самообслуга з самостійним готуванням їжі на відкритому огні, перевезення розумних розваг і спортивне тренування на воді. Основною виховавчою метою було: зміцнення здоров'я юнаків, їх волі й самодисципліни, вироблення самостійності й відваги та певності своїх сил, а також здобуття корисних знань, що їх молодь зможе передати меншим друзям. А головне — вироблення з хлопців ініціативних і відважних провідників у майбутній праці з Юним ОдУМ-ом.

Треба віддати належне керівникам гуртка 16-тирічному одумівцеві виховникові Дмитро з Якуті, який заздалегідь ще взимку докладно й ретельно опрацював плян подорожі, що його потім і було реалізовано під його безпосереднім енергійним керівництвом. Цій підготовчій праці Дмитро Якута віддав багато часу, пов'язавшись телефонічно й кореспонденційним шляхом з відповідними туристичними установами, санітарно- медичними чин-

никами та відповідальним інструкторським складом, щоб здобути від них вказівки та запевнення в допомозі на випадок потреби.

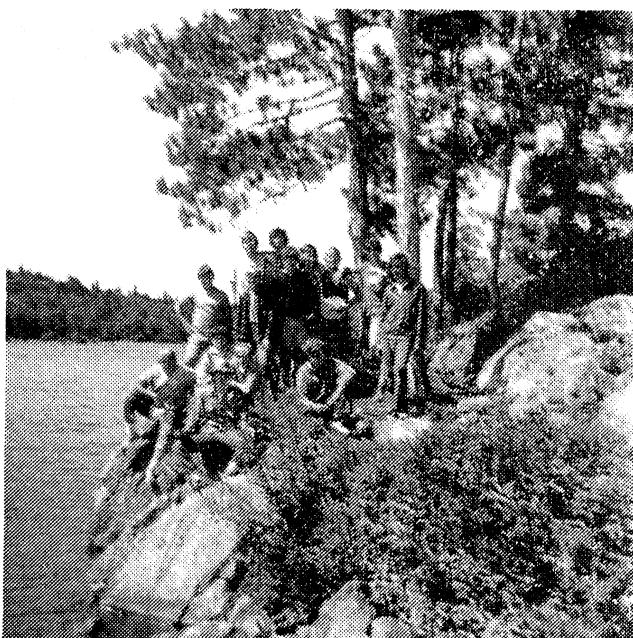
В першу чергу треба було повідомлювати батьків, маті іх дозвіл і прихильність до такої акції та повну підтримку задуманих плянів. З тією метою відбулося спільне засідання Товариства Одумівських Прихильників (ТОП-У) молоді, на якому молодь дісталася згоду на переведення свого пляну, спільно обговорено деталі поїздки й фінансування. Частину грошей хлопці здобули самі, організувавши для цього льотерєю та продаж чоколяди, що принесли до 200 доларів. Певні дотації дали місцева філія ОдУМ-у та ТОП. Крім того ТОП виділив двох батьків п.п. Л. Бабенка та О. Сандула для нагляду та в разі потреби допомоги хлопцям під час подорожі й таборування.

Прибувши на місце призначення в парку, хлопці перейшли тригодинний вишкіл плавання на байдарках (кану) та дотримання правил безпеки на воді під керівництвом двох досвідчених інструкторів. Тут же їм постачено запас їжі на тиждень та проінструктували, як її готовувати на свіжому повітрі, а також віддано спальні мішки, шатра та інший потрібний виряд.

Переночуючи на місці та добре підкріпившись сніданком, озброєні знанням безпеки та всім потрібним, хлопці посідали по троє у байдарки, що їх було п'ять, і веселі та повні надії на успіх справи вирушили в дальнюю дорогу водою. Поруч них їхали моторовим човном їхні наглядачі — двоє батьків. Проплив-

ши годину вузенькою річкою, хлопці доїхали до порогів, де довелося ім переносити байдарки і весь виряд на плечах суходолом, щоб обминути пороги. Тут довелося групі зачекати, поки наша розвідка на двох байдарках обстежила дальший маршрут. Коли вона повернулася, вирушили до наступних порогів, де знову довелося переносити байдарки та виряд на яких 275 ярдів, аж поки дійшли до великого озера. Тут знову сіли на байдарки і після трьох з половиною годин загальної плавби та переходу суходолом щасливо добулись до місця призначення, де й розташувалися табором на березі озера. Поставили п'ять шатер по троє в кожному, хорунжі піднесли три прапори, а тaborяни проспівали одумівський марш і молитву й почалось організоване таборове життя. Кожного ранку після піднесення прапорів призначенні "кухарі" на відкритому огні готували сніданок. Воду до пиття й варення їжі брали не з озера, а з джерела з чистою й холодною водою, що його знайшли недалеко від табору, привозили її в табір на байдарках. Це забирало всього 15 хвилин. Після сніданку комендант табору Дмитро Якута та виховники перевпроваджували з хлопцями вправи на байдарках, ловили рибу, провадили гутірки та ходили до лісу, де збирали гриби під кваліфікованим наглядом, бо крім добрих грибів, є не істинні і навіть отруйні. Непомітно надходила й обідня пора зі смачним обідом та заслуженим відпочинком. По тому знову відбувалося плавання на байдарках та веслування. Хоч погода й не завжди була добра, але хлопців те не спиняло. В таборі вдень і вночі горіла ватра, а щоб її підтримувати, вони звалили величезне сухе дерево, яке порубали і за тиждень спалили. Увечері, маючи вільний час, хлопці довго сиділи перед ватрою та ділились враженнями про минулий день.

Одного дня наша група зустрілася з групою англійського скавту, яка перебувала в подібній до нашої екскурсії і протягом тижня пропливла на байдарках 40 миль. Це були дівчатка віком від 11 до 14 років під проводом двох

Короткий відпочинок на острові.

Через ліс з наплечниками.

старших дівчат провідниць, які поставили на ніч табір на протилежному боці нашого озера. З метою обміну досвідом ми запросили дівчат до себе в гостину. Увечері гости на чотирьох байдарках приплили до нас. Хлопці якнайкраще підготувались до прийняття гостей, а де-хто навіть і поголився; біля запаленої ватри поклали колоди, на яких і посілися відважні мандрівниці. За гарячою чоколядою, якою частували господарі своїх гостей, обмінювалися думками, досвідом. Хлопці не могли з дива вийти, що такі малі дівчатка відважно пустилися в таку дalech, і самі собі давали раду. Вони разом з гістьми співали англійських традиційних пісень, а на їхнє прохання заспівали їм наших, українських пісень. Пропівідниці цікавились нашим табором, нашими порядками, а особливо процедурою піднесення прапорів та співом одумівського маршу, що вони з цікавістю спостерігали з свого табору на протилежному березі озера. Мило розпрощавшись з нами, гости повернулися до свого табору. Ця зустріч зробила симпатичне й незабутнє враження, як на гостей, так і на господарів.

Швидко проминув веселий час перебування на свіжому повітрі, і по тижневому таборуванні й плаванні прийшла пора верта-

тися додому. Знявши шатра і прапори, хлопці повернулися до місця, де зарентували байдарки, шатра, спальні мішки та інше. Набувши досвіду, вони швидше й більш організовано переносили байдарки й майно через пороги і наприкінці ще мали досить енергії та молодечого запалу, щоб відбути водні перегони. Переочіувавши на березі, де вже на нас чекали авта, на ранок всі здорові, щасливі й задоволені вирушили додому до Торонто.

Підводячи підсумки тижневого таборування наших юних друзів, як представник батьківського нагляду і об'єктивний спостерігач їхньої мандрівки й перебування в умовах вільної природи, мушу від себе й свого колеги шановного Л. Бабенка, як колишніх референтів Юного ОДУМ-у при ТО-П-і, зробити такі висновки:

1. Дуже приємне враження на нас, як батьків, зробив той факт, що діти перевели табір і всю мандрівну подорож успішно, без нашої помочі, що й було, між іншим, обумовлено в опрацьованому пляні,

2. Дисципліна учасників подорожі була на високому рівні. Хлопці поводили себе добре, свідомо й без заперечень виконували накази своїх виховників і коменданта табору. Це сприяло нормальному й успішному переведенню організованого табо-

рового життя і всієї подорожі. Нам приемно було спостерігати, як діти самостійно, не звертаючись до нас — дорослих, свідомо виконували свої завдання. Вони знали лише своїх виховників і керівника екскурсії свого комінданта та керувались іхніми вказівками.

З У цілому поїздка, як перший досвід, відбулася добре й була більше ніж задовільна. Діти були повністю забезпечені харчуванням, в міру працювали, займались спортом і не були перевтомлені, по відбутті табору почувались здоровими й задоволеними. Тиждень перебування серед вільної, незайманої природи на воді сонці скріпив їхнє здоров'я та викликав почуття гордості й певності в собі, в своїх молодечих силах.

4. На підставі здобутого досвіду було б доцільно й надалі перевпроваджувати таке таборування з вибором наперед відповідної місцевості для розташування таборів і не лише для хлопців, а й для дівчачих груп.

5. Треба віддати належне Управі ТОП-у й зокрема її голові п. М. Лебединському, які у великій мірі сприяли підготовці й переведенню в життя задуманої подорожі. Заслуговує також на похвілі один з наших батьків, що не пошкодувавши часу, приїхав автомобілем забрати дітей і відвізти їх

Зустріч ОДУМ-у США і Канади

Цьогорічна зустріч ОДУМ-у США і Канади, присвячена 800-літтю міста Полтави, успішно відбулася 1-го і 2-го вересня перший раз в Чікаго. Була вона, як і передбачалося, багатолюдною. Члени ОДУМ-у та гості поз'їжджалися із більших і менших місцевостей Канади та США і розважались в нашому гостинному місті.

Розпочалася зустріч у суботу 1-го вересня о 12-ій годині дня міжфілійними спортивами змаганнями. Одночасно президія ділового комітету засідала з прибулими керівниками ОДУМ-у для остаточного узгіднення деталів дальшої програми зустрічі. Тим часом і надійшли наслідки спортивних змагань: Чікаські дружини хлопців і дівчат, — обидві вигралі у змаганнях відбиванки (хлопці не грали проти дівчат).

У перегонах на 60, 100, і 440 метрів вигралі змагуни Чікаго, а на одну милю бігу — Детройт. В тенісовых змаганнях філія Трентону блискуче перемогла всіх змагунів тенісу.

Вечером в автодорі школи

додому. Керівник і головний організатор цієї подорожі Дмитро Якута ефективно виконав опрацьований ним план, як перший досвід, як першу спробу виходу в природу, за що йому належиться особливе відзначення.

Батькам наших дітей слід побажати, щоб вони більше цікавилися своїми дітьми, більше приділяли їм уваги, підтримували їхні потягнення до вироблення культурних навичок, праґнення до єдинання, сприяли скріпленню почуття національної свідомості, солідарності, товариськості й дружби в своєму середовищі, плекали в діях пошану й любов до батьківщини України та її славного минулого, релігії, традицій, рідної мови та організованого національного життя. І тоді сама собою відпаде прикра ділема, що "є старші, та немає молоді — є молодь, та немає старших".

Олег САНДУЛ

Шопена найкращі мистецькі одиниці ОДУМ-у показали свої артистичні здібності і на дві години зачарували переповнену автодорію. Між виступами керівник програми Галина Грушевська дуже гарно пов'язувала точки виступів із цитатами славних полтавців — Сковороди, Котляревського, Петлюри, Симоненка та інших. Виступи були різноманітні і в них брали участь: ансамбль бандуристів і співочий гурток із Міннеаполісу під керівництвом Володимира Вовка, співочий гурток із Детройту — керівник Петро Китастий, танцювальний ансамбль "Веснянка" із Торонто — керівник Микола Балдецький, в якому виступило понад 30 пар танцюристів. Від філії Чікаго виступали: струнний ансамбль — керівник Віктор Войтихів, дівочий співочий гурток — керівник Євгенія Косогор, та славні бандуристи під керівництвом Анатолія Луппо. Дівочий співочий гурток виконав "Гарні полтавські дівчата"; Дмитро Грушевський проспівав жартівливу пісню "Коли б я був Полтавським Соцьким" і молоді хлопці Павло Писаренко і Юрій Смик виконали у супроводі дівочого хору та бандуристів з Детройту "Полтавський рушничок". Публіка не відпустила виконавців зі сцени аж поки вони не повторили чаїрного "Полтавського рушничка". Декорував сцену Микола Сідельник. Після концерту одумівці й гості перевопнили не тільки домівку ОДУМ-у, але і хідник перед будинком, де вечірка тривала до пізньої ночі. Учасників гостили члени жіночого ТОП-у.

У неділю 2-го вересня, по українських церквах були відправлені молебні за ОДУМ і всю українську молодь, за її виховну працю та популяризацію доброго українського імені. У празославній катедрі св. Володимира одумівці в одностроїх майже до половини заповнили храм божий, де відбулася архиєрейська служба божа з нагоди зустрічі ОДУМ-у, яку відправили владика Константин чікаського деканату та от. протопр. Ф. Білецький, настоятель храму. Владика Констан-

тин, вітаючи зустріч ОДУМ-у, поучав і закликав присутніх до більшої праці для українського народу і до більшої співпраці із українською церквою. Після обіду, одумівці й гості оглядали українську околицю і місто, відпочивали й готувалися до вечірніх розваг.

Увечорі на банкеті, що відбувся в Монт Клер залі, гості ранінько почали сходитися і скоро заповнили понад 350 замовлених місць. Після привітання молоді і гостей головою ділового комітету, та після благословення владикою Константином, ведення програми банкету передано майстрові вечора, д-рові Юрієві Криволапові — голові ЦК ОДУМ-у. Доповідь на банкеті прочитав голова ділового комітету зустрічі Ол. Пошиваник, який подав нарис про Полтаву й Полтавщину, та їх вклад в історію України і культуру українського народу. Д-р Юрій Криволап, молодий професор Мерілендського Університету дуже швидко й уміло провів програмою банкету. Він прочитав привіт від Митрополита Мстислава, який через вік та хворобу не міг прибути на зустріч ОДУМ-у. Також були передержовані понад 30 письмових привітів різних українських організацій та установ. Між ними привіти від СУМА, Пласту, ТУСМ-у та української каси "Самопоміч" і єщадностової установи "Певність", які фінансово підтримують українські молодіжні організації і громаду.

Пані Хоралець, член ТОП-у із Міннеаполісу, прочитала присвячений зустрічі ОДУМ-у вірш Івана Марусенка, який також склав пожертьву на ОДУМ, д-р Микола Степаненко, віце-президент УНР, привітав одумівців від українського уряду в екзилі.

Після банкету розпочалася весела забава, на яку прибуло ще понад 200 гостей, і всі гуляли до першої години ночі.

Перша зустріч ОДУМ-у в Чікаго була дуже успішною. Приїжджаючі гості, як і місцеві, майже всі були захоплені.

Молодь прощалася після забави з надією побачитися наступного літа на одумівських таборах і зустрічі.

Ол. Пошиваник

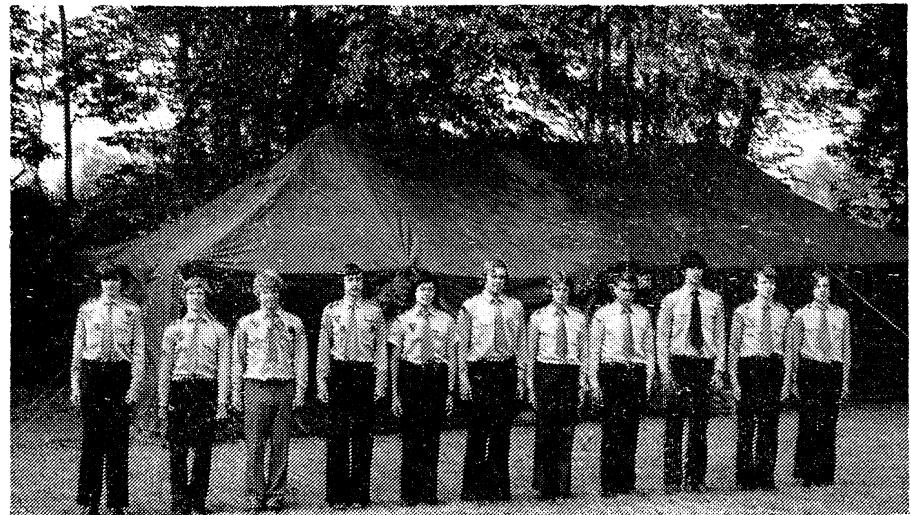
VII ТАБІР ВИХОВНИКІВ ЮН. ОДУМ-У Оселя ОДУМ-у "Київ" Аккорд, Н. Й., від 30 червня до 14 липня 1973 р.

Команда 7-го табору Виховників Юного ОДУМ-у стоять з ліва на право: Віктор Войтихів — заступник коменданта, Ніна Вусата — заступник коменданта, Таня Вовк — писар, Ліда Тарасенко — старша бунчужна, Юрій Криволап — комендант, Петро Ткачук — старший бунчужний.

Гурток "Лісова Пісня". Стоять з ліва на право: Еля Вовк, Сузана Якута, Оля Татарко, Катя Петруш, Раїа Сотник, Галина Радюк.

Гурток "Степові Орли". Стоять з ліва на право: Олекса Строчук, Федір Шевченко, Павло Лисик, Дмитро Якута, Петро Піддубний, Юрій Смік, Андрій Лящук, Петро Перч, Павло Гурський, Федір Гайовий, Петро Сандул.

ПРО ПОЛТАВУ І ПОЛТАВЩИНУ

Тепер чи в давні часи, хто б не відвідував Україну, кожний з захопленням згадував її красу, багатство та привітний і щирий український народ. Вони вважали, що краса і багатство України майже поза порівнянням. Тому й не диво, що близькі і далі сусіди заздрісним оком поглядали на неї і кожен пробував загарбати її собі.

І серед тієї краси, на лівому березі могутнього Дніпра, розкинулися широкі і родючі поля, а серед них, потопаючи в кучерявих садках, славне місто Полтава. Археологічні розкопки доводять, що у VIII-IX ст.ст. на місці сучасної Полтави було слов'янське поселення, знищene монголами у 13 ст. При дальших розкопках на площі самого центру міста знайдено залишки скіфської культури — VI і V ст.ст. перед Христом. Полтава і Полтавщина багаті також на пам'ятки часів Київської Русі.

В літописі вперше згадується Полтаву в 1174 році. На протязі XII-XIV ст.ст. Полтаву називано в літописах як "Пълтава", "Лтава", "Олтаза". Історики вважають, що ці назви походять від назви притоки ріки Ворскли Лтави чи Олтави. Назва "Полтава" вперше згадується в 1430 р. в грамоті великого князя литовського Вітовта.

За Козаччини Полтава і Полтавщина знані були високо розвиненим шкільництвом. По всіх селах існували школи, і навіть жінки уміли писати та читати, чого не було в тому часі в Західній Європі. Було б помилкою згадувати про Полтаву виключно з аспекту програної під нею битви війська шведського короля Карла XII-го і гетьмана Мазепи, бо Полтава і Полтавщина перед, і навіть після того, були осередками українського культурного та політичного життя.

Неважаючи на понад 300-річну московську окупацію, на Полтавщині зберігався і зберігається і досі дух самобутності вільного українця, що і нині виявляє свою силу перед теперішнім окупантом.

Полтавщина дала українській нації багато визначних діячів. Батько української літератури,

автор безсмертної "Енеїди" Іван Котляревський народився, жив і творив у Полтаві, Микола Лисенко, світової слави композитор, який написав музику до твору Котляревського "Наталка Полтавка", що й по сьогодні актуальна, Григорій Сковорода, перший і найбільший український філософ; Симон Петлюра, голова української держави та війська у роках визвольної боротьби, Іван Багряний, відомий письменник, громадсько-політичний діяч, якого можна назвати "батьком ОДУМ-у", — всі вони були полтавцями.

Полтавська говірка й досі вважається найчистішим зразком української мови. Прекрасний полтавський народний одяг чащує всіх знавців народного мистецтва.

Після навали червоної Москви на Україну Полтавщина зазнала всіх страхіть большевицької окупації: помста за повстання, розстріли, колективізація, штучний голод, знищення українського села, української інтелігенції і духовенства — шаленство ежовщики з масовими розстрілами та засланням на Сибір, нищеннем культурних пам'яток.

Коли у 1941 році розпочалась німецько-большевицька війна, вірилось, що минули дні московського панування. Але не кращим виявився і новий окупант. Все ж таки, коли в 1943 р. постав тяжкий вибір — ждати повернення большевиків чи залишити рідні сторони, багато із "недостріляних", недомучених полтавчан, із розpacем у серці залишили рідні сторони й подалися на Захід, удалеке невідоме.

Згадаймо хоч декілька із визначних полтавців, які щасливо опинилися на еміграції і дальші є активними в релігійному, культурному, науковому та політичному житті. Між ними є митрополит Мстислав, зверхник Української Православної Церкви, президент Української Народної Республіки в екзилі Микола Лівицький, проф. Микола Степаненко, генерал Петро Самутин, прем'єр УНР Борис Мартос, Григорій Трохимович Китастий, бандурист — композитор, наш кобзар на чужині, диригент та один із організаторів Капелі Бандуристів ім. Т.

Шевченка і почесний член ОДУМ-у, д-р Василь Іванович Гришко, науковець і публіцист, визначний громадський і політичний діяч, проф. Михайло Воскобійник, науковець, публіцист та політично-громадський діяч. Між ними деякі активно включились в працю ОДУМ-у й по можливості помагають і по сьогодні нашій молодечій організації. Список визначних полтавців можна б продовжувати, але тяжко було б усіх тут згадувати. У створенні ОДУМ-у, як і в керівних рядах ОДУМ-у, велику роль відіграють молоді люди полтавського та козацького роду.

Дух спротиву окупантів не перевівся і тепер на Полтавщині. Широкого світового визнання набрали вірші Василя Симоненка, полтавця, якого силу слова порівнюють до сили Шевченкових поезій. Симоненко помер передчасно, але слідами його пішли інші до боротьби за культурну та національну самобутність України.

Симоненко сказав:

"Народ мій є, народ мій завжди буде.
Ніхто не перекреслить мій народ."

Нехай ці палкі слова молодого поета додадуть нам запалу до дальшого спільногого змагання за визволення України. Ваша присутність на цьому концерті також є доказом того, що ви шануете всіх борців та культурних діячів, які вийшли із тієї чудової частини України — Полтави і Полтавщини.

Ол. Пошиваник

голова ОДУМ-у США

ДОРОГИЙ ЧИТАЧУ!

Майбутнє "Молодої України"
залежить також і від Тебе!
Приєднуй нових передплатників
"МОЛОДОЇ УКРАЇНИ"!

У хаті кожного одумівця повинен бути журнал
"МОЛОДА УКРАЇНА"

ІНТЕРВ'Ю З М. БАЛДЕЦЬКОЮ

27 червня цього року на радіостанції CHIN в Торонто була спеціяльна одногодинна радіопередача ОДУМ-у, присвячена Каравані '73. Ведучий програму, Віктор Ліщина мав інтерв'ю з Марією Балдецькою, інструкторкою танців танцювальної групи "Веснянка", яка виступала в павільйоні "Полтава".

Питання: Маруся, прошу розповісти нашим слухачам дещо про одумівський ансамбль "Веснянка".

Відповідь: Початок групи сягає ранніх 60-их років. Групу організував мій батько Микола Балдецький, і вона складалася з шести пар і двох восьмирічних дівчат, мене й моєї приятельки. Група ця розв'язана, бо деякі члени одружилися, інші виїхали.

Теперішній ансамбль розпочав свою діяльність коло шести років тому. Спочатку нас було біля 20-ти танцюристів. Тепер ми маємо понад 70 членів ансамблю і власну оркестру.

Ми також маємо молодшу групу танцюристів "Веснянка", які після відповідного вишколу і як підростуть будуть в старшій групі.

Керівником ансамблю є Микола Балдецький, а допоміжним інструктором — я і Давид Кіпін.

Проби відбуваються вечорами по понеділках, в православній церкві Св. Андрія на заході Торонто. Перші півгодини дівчата й хлопці танцюють окремо — розрухують мускули та удосконалюють кроки. Пізніше танцюють всі разом.

Питання: Які танці у репертуарі вашого ансамблю?

Відповідь: "Гопак", "Вечорниці", "Полтавський Козачок", "Гуцулка", "Чумак" і "Марина". Хореографію розробляємо мій батько і я. Спочатку пишемо шкіци на папері, а потім пробуємо відтворити їх з кількома танцюристами.

Питання: Перед ким ваш ансамбль виступав?

Відповідь: Ми виступали перед українською публікою, а також інших національностей, включаючи македонців, італійців та нім-

ців. Виступали на концертах в Гамільтоні, Лондоні, Ст. Кетерінг, Детройті, Нью-Йорку, Монреалі; в Торонто виступали біля міської ратуші, кілька років підряд на Полтавських Вечорах; в Онтаріо Плейс, багато разів для радіостанції CHIN, включаючи три інтернаціональні пікніки, на фестивалі пива, на італійському фестивалі в Мейпл Ліф Гарденс, на відкритті CHIN галереї, на Площі Національної Виставки тощо.

Питання: Чи є ще ділянки в яких ансамбль є активний?

Відповідь: Ансамбль злаштовує щороку забаву "Веселі Вечерниці", щоб здобути гроши на подорожі, нові строї та інші потребні речі. Звичайно, буфет постачають батьки. Під час забави є концертова частина зі співами і танцями. Ми запрошуюмо ансамблі других національностей. Два рази виступав македонський ансамбль "Македонка" і два рази

українські танцюристи із школи Паулі Морено. На всіх цих забавах було багато людей і виступи були дуже добре прийняті. У цьому році була ювілейна (п'ята) забава "Веселі Вечерниці". З цієї нагоди члени ансамблю подарували п. Миколі Балдецькому чудовий різблений тризуб з відповідним написом у подяку за його довголітню працю з ансамблем.

Питання: Які пляни ансамблю на майбутнє?

Відповідь: У суботу 14 липня ансамбль виступає на пікніку радіостанції CHIN в Торонто, а тиждень пізніше на фестивалі в Брадфорд. Восени, виступ в Чікаго на Зустрічі ОДУМ-у. Також восени виступ в Мейпл Ліф Гарденс в Торонто на 2-му Світовому Конгресі Вільних Українців. В дальшім майбутнім — подорож до Європи. Чотири наші танцюристи, разом з іншими етнічними групами, презентували ансамбль вчора на виступі для Королеви Єлизавети. Наступного року ми сподіваємося збільшити ансамбль на яких 30 хлопців і дівчат.

Питання: Чи можеш щось сказати нам про українські народні танці?

Відповідь: Українські народні танці не втрачають популярності. Навпаки, щораз більше канадців ними захоплюються. Ці танці є невід'ємною частиною культури пів мільйона канадських українців, які святкували 75-ліття свого поселення в 1967 році, під час 100-ліття Канади.

Різноманітність хореографічних ньюансів, глибина і характер тем, багатство емоційних почувань і кольорів зробили українські народні танці популярними і поза Україною, особливо в країнах, куди українці емігрували. Танці, такі як славетний український гопак, більше як буль який інший танець це підтверджують.

Питання: Під час ваших виступів у павільйоні "Полтава" вчора і раніше не-українська публіка вставала на ноги і з ентузіазмом вигукувала "браво!" Яка ваша реакція на це?

Відповідь: Для керівника ансамблю, інструкторів і всіх танцюристів це було величним моральним задоволенням і наснагою до дальшої праці.

Питання: Як ви почувалися, виступаючи з танцюристами інших ансамблів перед королевою Єлизаветою?

Відповідь: Це була справді велика честь.

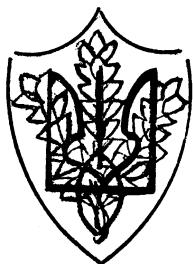
В. Ліщина: Дякую, Маруся, за цікаві інформації.

НАЙБІЛЬША СКОВОРОДА

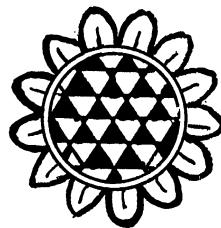
Вона зберігається в італійському містечку Камолі. Діаметр її — майже 5 метрів. Під час свята риби сковороду встановлюють на головній площі міста і смажуть на ній 5 тонн риби.

ЕЛЕКТРОМАГНІТНІ ГАЛЬМА

Французькі інженери розробили спосіб гальмування повітряних ляйнерів при посадці. Для цього на шасі літака і під злітно-посадковою доріжкою закладені електромагніти. Вмикаються вони у момент дотику коліс до бетонової смуги і скорочують довжину пробігу навіть у найбільших літаків до 600 метрів.

СТОРІНКА ЮНОГО ОДУМУ

Т. Коломієць

ОСІНЬ

Ходить осінь долиною,
Квітчаться калиною,
Квітчается, пишається
У ясения питаетесь:
Чи я з усіх не миліша?
Чи я з усіх не гарніша?
— Хоч ти й гарна, та ще й дуже,
А за літом серце тужить,
Ой за літом, за весною, —
Бо йде зима за тобою.

ЖОВТЕНЬ

Надійшов жовтень, розмалював ліс жовтими, червоними, бронзовими, золотавими барвами. Упало проміння на них і наче пожежа зайнялася у лісі —увесь він аж палахкотить. Легенько спадає золотаве листя, наче хтось щедрий сипле червінці, застилає ними землю. Це дереви готовуються до зими: скидають зайву вагу, бо тяжко буде втримати листя та ще й сніг на ньому. Після кожного опалого листочка на гілці залишається ранка і треба лікувати її, щоб затягнулася вона якнайскорше, щоб ані дощ, ані холод, ані бруд не попали в середину її, не псували гілки, не хворіло дерево. Тож багато роботи дереву, поки приготується до холодної зими. А до неї готовуються всі: люди вставляють подвійні вікна, оббивають повстю двері, затикають кожну щілінку, щоб трималося тепло в хаті, не надимав вітер холоду в неї. Бджоли запечатують воском всі шпаринки у вуликах, мурахи закладають і заклеюють входи до мурашиника, дощові червяки і ті загортують грудочками вхід до своєї глибокої нірки. Всі комахи, різні тварини ховаються від холоду по дуплах, норах, у листі.

А деревам ніде сховатися від вітрів і віхолі, а тому треба якнайцільніше позатуляти, погойти всі ранки, що залишилися після опалого листя, зломаної гілки. Тож не завдаваймо зайвої роботи і болю дереву — не обриваймо листя, воно саме опаде, не ламаймо гілок, бо важко дереву гойти свої рані. Не заважаймо йому готовуватися до зими. Весною воно привітає нас яснозеленим листям, а влітку дастъ затінок від пекучого сонця.

П'ЯТИЙ РІК НА ТАБОРІ

Це мій п'ятий рік на одумівському таборі. Цього року табір тривав від 15 до 29 червня і називався "Полтава".

За всі п'ять років таборування я вперше спав у шатрі. Жити в шатрі цікаво і добре, звичайно, якщо погода добра.

Зі мною в шатрі спали: Роман Вусатий з Монреалю, Петро Байрачний з Місисага і Володимир Красиловець з Торонто.

Я був щасливий мати цього року того самого виховника, якого мав минулого року на таборі ім. Г. Сковороди.

Тарас Бродгед, Гамільтон

НАПАД

Бій подушками був для мене невідомою, новою грою. Виховниці менших дівчачих роїв змовилися напасті на менших хлопців, але й хлопці задумали те саме. Коли ми ще готувалися до нападу, хлопці вже рушили на нас. Цей бій був надзвичайно захоплюючий, веселий і несподіваний, бо це перший рік моего таборування.

Еля Шоцька, Ст. Кетерінс, Онт.

ГУТИРКА ПРО БАНДУРУ

Цього дня, 27 липня ц.р., на нашому таборі відбулася одна з найцікавіших гутірок.

Член капелі бандуристів ім. Т. Шевченка Володимир Мурга з Детройту розповів нам про історію бандури. Від нього ми дізналися, які бувають бандури, з чого їх роблять і як, і що київська бандура має 55 струн, а полтавська — 40. Він також розказав нам про успішне турне капелі в цьому році по містах США і Качади: Сан Франціско, Лос Анджелес, Монреаль, Вінніпег, Ванкувер, Чікаго та інших. На деяких концертах були тільки американці, які були так захоплені, що схоплювалися з місць і стоячи аплодували бандуристам.

В. Мурга заохочував нас грati на бандурі і повідомив, що капеля плянує через два роки поїхати до Австралії. Гутірка нам так сподобалася, що й ми встали і довго йому аплодували.

Олег Власенко
Рій "Молоді козаки", Ошава

ТЕРЕНОВА ГРА

Табір "Полтава" був розділений на дві групи: дружина "А" і дружина "Б". Дружина "А" намагалася відібрati прaporu у дружини "Б". А дружина "Б" намагалася зробити те саме у дружини "А". Ця гра була дуже цікава. Я вперше грав у таку гру. Хоч моя група й програла, але гра мені сподобалась.

Гриць Гаврилюк, Ст. Кетеринс, Онт.

РОЗМОВА ПРО І. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

Наш виховник Петро Сандул розповів нам про письменника Івана Котляревського, що народився у Полтаві. Мій тато розказував мені про Полтаву і показував її на мапі України. Виховник Сандул сказав, що І. Котляревський перший почав писати живою українською мовою і тим розпочав нове українське письменство. Він написав великий твір "Енеїда", п'есу "Наталка Полтавка" та інші. Тарас Шевченко дуже любив І. Котляревського. Мені дуже сподобалося слухати про Котляревського.

Андрій Король, Детройт

ПРОГУЛЯНКА

Усі таборяні 23 липня охоче взяли участь у цій прогулянці до річки. В деяких місцях ми перебродили річку та, йдучи крутим берегом, трималися за шнур, щоб не посунутися в річку або скотитися в яр. Коли дійшли до старших таборян, які вирушили перші і тепер чекали на нас, ми дістали обід. Потім купалися в річці. Дехто з хлопців і дівчат збиралі листя з різних дерев. Хто назирав найбільше різного листя, дістав нагороду. Назад йти було легко. Правда, деякі маленькі хлопчики потомилися, і ми їх несли до табору на плечах.

Іван Близнюк, Лондон, Онт.

ПАВІЛЬЙОН "ОДЕСА"

Цього літа Онтарійські Літні Гри відбулися в Ошаві. До них українці в Ошаві добре підготувалися — з двадцяти п'яти різних павільйонів п'ять були українські.

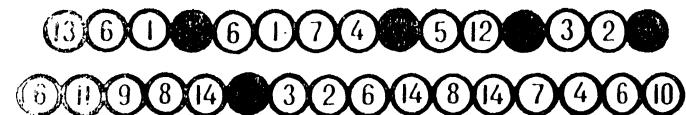
Я не мав можливості побувати у всіх павільйонах, але був у павільйоні "Одеса", що містився у залі біля церкви св. Івана.

У цьому павільйоні українці приготували різні українські страви для гостей. Також була виставка українських вишивок, писанок, посуду і малюнків. Крім того щовечора виступали танцюристи. Менші танцюристи були віком від 5 до 8 років. Гості дивувалися, як гарно вони танцювали. Коли закінчили свій виступ, то глядачі так плескали в долоні, що діти мусіли ще раз зтанцювати.

Я думаю, що люди, які побували в цьому павільйоні, були дуже задоволені, побачивши нашу культуру і гарні наші звичаї.

Павло Лисик, Ошава

КРИПТОГРАМА

Прочитайте вираз про кріпосницьке село з оповідання Марка Вовчка "Горпина".

Щоб прочитати, потрібно відгадати спочатку такі загадки:

1. На базарі не знайдеш, на терезах не зважиш (3, 8, 2, 8, 8, 5).
2. У воді виростає, та води боїться (6, 9, 7, 9).
3. У зеленій оболонці, а всередині — як сонце (12, 2, 13, 14, 8).
4. Крильми не махає, а літає, не птах, а птахів обганяє (7, 9, 11, 2, 12).
5. Стоїть на даху за всі комини вище (2, 8, 11, 8, 2).
6. Кого рвуть, мнуть, тчуть і на стіл кладуть (7, 10, 4, 8).

ТАБІР ВИХОВНИКІВ ЮН. ОДУМ-У

Табір цього року відбувся від 30 червня до 14 липня на оселі "Київ" біля Нью-Йорку.

Виховників було 52 особи. Команда багато попрацювала, щоб перевести потрібні заняття з ними. Куховарки також мали повні руки праці. Команда добре вив'язалася: ми мали гутірки, ватри, теренові гри, мандрівки, прогулянки, дивилися фільми. Часом дівчата і хлопці жартома нападали одні на одних і обливалися водою.

Ми також їздили на сумівську оселю і грали у футбол і відбиванку з сумівськими виховниками. Ми програли у футболі, але виграли у відбиванці.

Але й праці ми мали багато — всі мали певні завдання, а в останню п'ятницю таборування відбулися іспити і сходини. За ці два тижні ми, виховники багато дечого навчилися. З Лондону на таборі були Катя Підопригора, Федір Шевченко та Іван Близнюк.

Федір Шевченко, Лондон, Онт.

ВЕРХИ НА КОНЯХ

Ми, юні одумівці в Лондоні, дуже любимо їздити на конях. Виховники Д. Співак і Ф. Шевченко разом з ТОП-ом організували поїздку до Делавер, щоб покататися на конях. Біля 25-ти осіб півгодини їздили верхи стежками в лісі. Всі були дуже задоволені, навіть не хотіли злазити з коней.

Антон Овчаренко, Лондон

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

- 4.10.1930 Померла Олена Пчілка (Ольга Косач-Драгоманова, мати Лесі Українки), відома поетка-письменниця, громадська діячка, етнограф, перекладач, редактор, видавець.

4.10.1891 Народився Юрій Клен (проф. Освальд Бурггардт), визначний укр. поет і перекладач, автор монументальної епопеї "Попіл імперії".

5.10.1941 Засновання Української Національної Ради в Києві.

7.10.1926 Помер Володимир Гнатюк, відомий укр. фокльорист і етнограф.

9.10.1917 Помер Сергій Васильченко, видатний укр. живописець краси природи України. Він виконав розпис будинку Полтавського земства у 1901-1908 рр. Разом з Самокищем створив альбом "З української давнини" (1900) та "Мотиви українського орнаменту" (1912).

10.10.1893 Помер Леонід Глібов — видатний укр. поет, байкар і лірик, педагог і редактор. Байки Гліба відзначалися живою народньою мовою, глибоким знанням життя, гумором, ліризмом.

13.10.1866 Помер Петро Гулак-Артемовський, укр. поет, професор Харківського університету. Виступав як байкар. Перший з укр. поетів став писати балади. Переспівував оди Гората.

14.10.1921 Почався у Києві Перший Всеукраїнський Собор Української Автокефальної Православної Церкви.

18.10.1876 Народився Сергій Єфремов, укр. громадсько-політичний діяч, літератор, член Центральної Ради, СВУ, автор публіцистичного праць, монографій про укр. письменників та "Історії українського письменства" (1911).

22.10.1898 Народився поет Дмитро Фальківський, автор збірок віршів "Обрії" (1927), "На пожарищі" (1928), "Полісся" (1931).

26.10.1922 Помер Орест Левицький — укр. історик, академік АН УРСР (з 1919). Автор праць з історії України 16-17 ст., а також історичних повістей і оповідань.

28.10.1894 Помер Омелян Огоновський, укр. літературознавець, письменник і громадський діяч. Автор "Історії літератури руської" (I-IV частини, 6 випусків, 1887-93).

29.10.1794 Помер Григорій Сковорода, видатний укр. просвітитель-гуманіст, філософ і поет.

30.10.1947 Помер поет Юрій Клен (проф. Освальд Бурггардт).

СКЛАД ОДУМІВСЬКИХ РЕЧЕЙ

На цьому складі можна набути такі речі:
одумівські сорочки різного розміру, починаючи від № 8, штани, спідниці і краватки, пілотки, спортивні сорочки (светшьорт) з написом, одумівські емблеми, різні відзнаки таборів ОДУМ-у та ін.

Тільки через Управи ОДУМ-у можна замовляти відзнаки і шнури для ройових, заступників виховників, бунчужних, старшого виховника (сеньйор), шнури для свистків, свистки і т. ін.

Можна також купити "Альманах ОДУМ-у" — 5 дол., "Порадник одумівця" — 5 дол., нариси Р. Рахманного — Червоний сміх над Києвом — 1.50 дол. і роман О. Лупія "Грань" — 3 доляри.

I. Коляска: "Education in Soviet Ukraine"
— \$3.50 i "Two Years in Soviet Ukraine"
— \$3.95.

Замовлення слати на адресу:

**EXECUTIVE BOARD OF ODUM
SENIORS ASS'N OF CANADA**
404 Bathurst St., Toronto 2-B, Ontario

ПОВІДОМЛЕННЯ

Команда Виховників Юного ОДУМ-у повідомляє усіх учасників 7-го Табору Виховників Юного ОДУМ-у, що спільні та гурткові фото-знимки з табору можна набути в Команди. За знимками звертайтесь на адресу Команди, по-даючи своє прізвище, адресу та назву гуртка. Фотознімок великого формату коштує один долар. Поштова оплата включена в ціну.

ODUM

221 Edridge Way
Catonsville, Md. 21228, USA

ALEX ELECTRIC LTD.
ALEX SCHIDOWKA

Industrial — Commercial — Residential
London, Ontario **Tel: 439 - 6747**

N. - J. SPIVAK LTD.

R. R. 1,

LONDON, ONTARIO

(Pre-mix concrete)

ДОБІРНИЙ, ФАХОВО
ПРИГОТОВАНІЙ

О Б І Д

З ПОВНОЮ ОБСЛУГОЮ,
ДЛЯ ВЕСІЛЬ, БЕНКЕТІВ
та інших прийнятъ

JOE'S CATERING

WEDDINGS, SHOWERS,
BANQUETS
and OTHER RECEPTIONS
"THE BEST TREAT
and SERVICE"

Call 766-7471

J. WASIUK

ГУМОР

— Скільки яєць тобі зварити на сніданок — двоє чи троє?

— Звари двоє, троє варити-
муться довше двох, а мені сьогодні треба поспішати на роботу.

**

Марнотрат скаржився Сократо-
ви, що в нього нема грошей.

— Позичте в себе, скоротивши
свої витрати, — відповів йому мудрець.

**

— Мене вкусив ваш пес. Я вимагаю компенсації!

— Ради Бога, я його зараз по-
тримаю, а ви вкусіть його!

**

— Ви навчите мене, як треба кататися, щоб не розбити собі лоба?

— Гм... та дуже просто: поста-
райтесь падати потилицею...

ПРЕСОВИЙ ФОНД

Ваць Іван, Філадельфія, США	\$4.00
Лисик О., Ошава, Канада	3.00
Ткаченко О., Торонто, Канада	4.00
Максимлюк Андрій, Торонто, Канада	3.00
Харченко Любка, Дон Мілс, Канада	2.00
Ганіна Марія, Філадельфія, США	2.00
Д-р Несік Михайло, Нью- Йорк, США	4.00

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ

Мачула Раї і Лебединська Ліда, Торонто	9
Лисик О., Ошава, Канада	2
Багнівський Олександер, Елкгарт, США	7
Комітет "Чернігівський Вишиваних Вечорниць", Торонто, Канада	1

Жертводавцям і прихильникам
"М. У." щира подяка!

Ред. й адмін. "М. У."

**

— Що вам, любий мій, найбільше подобається в мене?

— У вас такі чудові малесень-
кі вушка і... така велика та гар-
ка квартира!

**

— Що це сталося з моїм годин-
ником? Треба його віддати по-
чистити.

— Не треба, мамо, ми з Олеою
його сьогодні мили у ванні!

**

— Чому півень стоїть на одній
нозі?

— Якщо півень підійме обидві
ноги, він упаде.

**

— Хто любить музику — два
кроки вперед! — командує ка-
пран.

З рядів виходить шестero сол-
датів.

— Добре! А тепер беріть ось
той рояль і несіть його на шо-
стий поверх.

ROCHESTER FURNITURE CO. LTD.

WAREHOUSE STORE

Великий вибір хатніх меблів:
віталень, спалень, ідалень,
холодильники, пральні
машини, електричні і
газові печі, телеві-
зори, радіо.

423 COLLEGE STREET

Toronto, Ontario

Tel.: 364-1434

Е. ДУМИН

пропонує

ВЕЛИКИЙ ВИБІР
чоловічих, студентських
і хлоп'ячих костюмів
НА ОСІННІЙ СЕЗОН
як також різних фасонів
і кольорів
СОРОЧКИ.

550 QUEEN STREET WEST

Toronto, Ontario

Tel.: 364-4726

АРКА ЗАХІД

2282 Bloor Street West

Toronto 9, Ontario

Tel.: 762-8751

В нас можна набути книжки,
української часописи та жур-
нали, пластинки, друкарські
машинки, різьбу та кераміку,
полотна, нитки і вишивки.

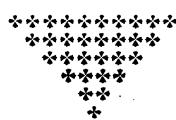
Масмо великий вибір дарун-
ків на різніоказі.

Просимо ласкаво нас відвідати!

MR. W. LITWINOW
48 YORKVIEW DR.
TORONTO, ONT.
M8Z 2E9

If not delivered please return to:

МОЛОДА УКРАЇНА
Box 40, Postal Station "M"
TORONTO, ONT., CANADA
M6S 4T2

Concrete Forming London Ltd.

LONDON, ONTARIO

(Foundations and floors.)

УКРАЇНСЬКА ФІРМА
ОПАЛОВОЇ ОЛИВИ

ALASKA Fuel Ltd.

425 JANE STREET

Toronto 9, Ontario

24-годинна скора і солідна
обслуга!

Чищення і naprawа форнесів
безплатна.

Телефонуйте вдень і вночі
на телефон: 766-3040

Обслуга гарантована!

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- Платить до 7% за заощадження
- Малі і великі, особисті і моргеджові позички
- Життєва асекурація на ощадження до \$ 2.000 позички до \$10.000
- Особисті чеки; чеки для подорожуючих
- Оплата за газ, електрику, воду і телефон
- 22 роки на службі Рідного Народу.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ!
ЩАДІТЬ І ПОЗИЧАЙТЕ в
SO-USE (TORONTO)
CREDIT UNION LTD.

406 Bathurst St., Toronto 2B, Ont.
Branch Office:
3338 Lake Shore Blvd.,
Toronto 18, Ont.

УКРАЇНСЬКА ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

“САМОПОМІЧ”

2351 West Chicago Ave., Chicago, Illinois 60622, USA. — Tel. HU 9-0520

- Кожна Ваша позика в "Самопомочі" коштує дешевше
- Оплачуюмо кошти асекурацій за:
 1. Кожне ощадностеве конто до висоти 20 тисяч дол., з яких кожне забезпечене Федеральною Агенцією.
 2. Кожну позику (крім моргеджів) у висоті до 10 тисяч доларів
 3. Додаткове життєве забезпечення кожного щадника до висоти 2 тисяч дол.
- Даємо Студентські Позики, за які проценти платить держава
- Видаємо грошеві перекази та подорожні чеки
- Приймаємо оплати за газ, електрику, воду й телефон
- Платимо 5% дивіденти за Ваші ощадності квартально
- В новому приміщенні заїnstальовані для Вас огнетривалі скриньки.